

Euskal liburugintza 2024

Xabier Eizagirre Gesalaga

Filosofian lizentziaduna eta JAKINeko erredakzio burua

2024ko liburu ekoizpena indar handiz erori da, bereziki azken bi urteetako kopuruekin alderatzen badugu: 2.181 liburu argitaratu dira, 2023an baino 592 gutxiago (%21,3). Jaitsiera garrantzitsua da, areago aintzat hartzen badugu 2024koa baino kopuru absolutu apalagoa topatzeko 2013ra arte egin behar dugula atzera.

2024ko amiltze horrek badu, dena den, oso erraz identifika daitekeen azalpen jakin bat, ikusiko dugu azterketan zehar: testuliburuak argitaratzera dedikatzen diren kanpoko hiru argitaletzek ekoitzitako liburu digitalen beherakada nabarmenean du jatorria. Iaz ere, gogoan izango duzue beharbada, antzeko gertakari batek baldintzatu zuen urteko ekoizpenaren kopurua, orduko hartan kontrako norabidean, gorantz, alegia. Orduan ere, testuliburu digitalen ekoizpena sartu zen jokoan. Itzuliko gara xehetasunetara.

Ekin diezaiogun, bada, 2024ko euskal liburugintzaren azterketari, Joan Mari Torrealdaik 1976an abian jarritako azterketa lerroari segida emanez.

Metodologia eta bibliografia

Liburugintzaren azterketa honi ekiteko, Torrealdaik urte eta hamarkadatan zehar taxutu eta findutako metodologiari jarraituko diogu. Urtetik urtera saiatu gara hobetzen, azterketak fintzen eta informazio iturriak zehazten. Urtero bezala, lege gordailua da urtea markatzen duena, eta urtearen barruan arakatzen duguna ISBN duen titulua da. Bildu, ISBNdunak baino gehiago biltzen ditugu, eta horietako batzuk aurkitu daitezke gure webgunean jartzen dugun katalogoan.

Bi urrats nagusi ditu gure metodologiak: informazioaren bilketa eta azterketa bera.

Informazioaren bilketa

Lehenengo eta behin, liburuen katalogoa osatzen dugu.

Eta, horretarako, liburuen bilketari ekiten diogu. Liburuen informazioa inguratzea lan nekeza izaten da. Guk, lehenik, informazioaren gune zuzenera jotzen dugu, argitaletxeetara, eta ondoren sare pelagikoak botatzen ditugu. Tamalez, ez digute euskal argitaletxe guztiek informazioa eskura ematen; eta, logikoa denez, are zailagoa da kanpoko argitaletxeetatik informazioa biltzea.

2024ko gure informazio iturriak hauek izan dira:

- Argitaletxe eta argitaratzaileak zuzenean: %53,2.
- Liburutegiak, Koldo Mitxelena Kulturunea eta Donostiako Udal Liburutegi Nagusia: %14,8.
- DILVE (*Distribuidor de información del libro español en venta*), ISBN (*International Standard Book Number*), ELSN (Euskadiko Liburutegien Sistema Nazionala) eta EIPS (*Euskadiko Irakurketa Publikoko Sarea*) arakatuz lortutakoa: %30,9.
- Bestelako bideak (Internet, *Biblioteca Nacional* espainiarra...): %1,1.

Argitaletxeetatik zuzenean jasotzen dugun informazioaren gorakada nabarmena izan da, zalantzarik gabe, albisterik pozgarriena aurtengo informazio iturrien balorazioa egiterakoan: azken urteetan herenaren bueltan ibili ondoren (batzuetan goraxeago, baina gehienetan beherago, %26raino ere jaitsita), %53,2ra iritsi gara aurrean. Zorioneko datua da horrakoa; izan ere, liburutegietatik jasotakoak aurreko urteetako antzeko proportzioari eutsi diola aintzat hartuta (%14,8), bi iturriotatik jasotakoak gutxitan ezagututako proportzioa ekarri du: %68. Bi herenen muga hori gaitzetsia, azken urteetan erdira iritsi ezinik ibili garenean, pozik egoteko arrazoia da, garrantzi handia baitu guretzat informazio iturri hori ugaria izateak, iturri fidagarri eta seguruenak den heinean. Gorakada horrek gure datuen eta azterketaren kalitateari lagundu baino ez dio egiten, beti diogun bezala, sare pelagikoei hemen eta han lortzen dugun informazioaren kalitateak eskasagoa eta ilunagoa izateko arriskua baitu.

Informazioa ahalik eta zehatzen bildu eta gero, liburu bakoitzaren fitxa bibliografikoa osatzen dugu, dozena bat datu edo ezaugarriren inguruan: titulua, autorea, itzultzailea, elebitasuna, argitalpen maila, moldatzailea, argitaratzailea, koedizioa, herria, neurriak, orrialde kopurua, gaia.

Jasotzen dugun eta bilatzen dugun informazioari esker fitxa bibliografikoak osatu ondoren, urteko katalogo osoa gure webgunean jartzen dugu kontsultagai. Esan bezala, azterketarako erabili ditugun tituluak baino gehiago daude webguneko zerrendan. Izan ere, eduki aldetik interesgarriak izan eta arrazoiaren batengatik ISBN gabe argitaratu diren batzuk ere erantzen dizkiogu ISBNdunen zerrendari. 2024ko katalogoan 2.315 titulu bildu ditugu guztira: ISBN duten 2.181 tituluak eta ISBN gabeko 134.

Azterketa hiru ataletan

Informazioa bildu ondoren, liburugintzaren azterketa hiru ataletan banatzen dugu:

1. *Ekoizleak eta ekoizpena*: orrialde kopuruak, ekoizle kopurua, hamar argitaletxe nagusien ekoizpena, argitaratzaileen tipologia eta tipologiaren arabeko produkzioa.
2. *Eskaintza editoriala*: tituluak zenbat diren, horien artean zenbat diren nobedade eta zenbat berrargitalpen, zenbat diren jatorrizko eta zenbat itzulpen. Deskribapen kuantitatibo horri, mende berriarekin, eboluzioaren

bi osagai erantsi genizkion: eboluzioaren lerroaren eta eboluzioaren indizearen grafikoak. Lehenak, eboluzioaren lerroak, 2000ko emaitza erreferentziazat hartu eta harrezkeroko balioak neurtzen ditu urtez urte. Bigarrenak, eboluzioaren indizeak, aurreko urteko erreferentzia laburra hartzen du kontuan, urte batetik besterako aldaketa zein izan den adieraziz.

Eboluzioaren ikuspegia, egia esan, betidanik hartu da kontuan azterketa hauetan. Analisi guztietan nagusitzen da ikuspegi historikoa. Izan ere, testuinguru kronologikoak ematen dio datu absolutu isolatuari ez bakarrik kokapena, baizik eta baita balioa eta esangura ere.

3. *Ekoizpen tematikoa*: urteko ekoizpena –2024ko 2.181 tituluak, esate baterako– nola banatzen da gai eremutan? Sei gai eremu nagusi bereizi ohi ditugu: hezkuntza eta irakaskuntza liburua, haur eta gazteentzako liburua, giza eta gizarte zientzietako liburua, helduen literatura, aisia liburua eta zientzia eta teknika alorrekoa. Gai eremu bakoitza zehatz arakatu ohi dugu: datu absolutuak, ehunekoak, eboluzioa, edizio maila, itzulpenen eta berrargitalpenen neurria...

Aurtengo azterketaren atarian

Hona hemen 2024ko liburugintzak eman dituen datu kuantitatibo esanguratsuenak:

- *Argitaratzaileei dagokienez*, 312 izan dira 2024an. Ekoizleen kopurua ez da urtetik urtera modu esanguratsuan aldatzen: 300 inguru dabil aspaldi, azken lau urteetan pittin bat gorago. Jakina, ekoizle ugari horien artean denetik dago, aurrerago ikusiko dugunez: argitaletxeak eta argitaratzaileak, txikiak eta handiak, profesionalak eta amateurak, bertakoak zein kanpokoak, publikoak eta pribatuak..., askotariko izaeradunak.
- *Eskaintza editorialari dagokionez*, 2024ko ISBNdun tituluaren kopurua 2.181 da, horietatik %82,9 (1.808) bertsio analogikoan (paperean) eta %17,1 (373) digitalean.

2023an baino 592 titulu gutxiago argitaratu da. Baina jaitciera ia-ia osoa liburu digitalak hartu du (2023an baino 581 titulu gutxiago); liburu analogikoa, aldiz, pixka bat jaitsi arren, ia neurri berean geratu da (11 gutxiago).

Nobedadeak %74,3 izan dira, 1.620 titulu, iaz baino 545 gutxiago. Berrargitalpenen kopuruak, 561 titulu, 47 unitate bakarrik galdu ditu, eta ekoizpen osoaren %25,7 dira aurtan.

- *Gaiei dagokienez*, hezkuntza eta irakaskuntza liburuak alde handiarekin galdu du ohikoa duen lehen tokia, 552 titulurekin (ekoizpen osoaren %25,3, 2023an baino 21 puntu gutxiago).

Haur eta gazteentzako liburua igo da, hain zuzen, lehen toki horretara, 756 titulurekin (%34,7, iaz baino 12 puntu gehiago).

Giza eta gizarte zientzietako liburuak ohiko hirugarren tokiari eutsi dio (377 titulu, %17,3).

Helduen literatura laugarren tokian geratu da, ohi denez (327 titulu, %15).

Bosgarren tokia zientzia eta teknika alorreko liburuari dagokio (80 titulu, %3,7), eta seigarrena aisia liburuari (67 titulu, %3,1).

Ekoizleak eta ekoizpena

Orrialde kopuruak

<i>Orrialdeak / Urtea</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>
Orrialdeak guztira	244.954	270.526	273.786	256.170	230.831
Liburuak guztira	1.882	2.016	2.030	1.819	1.808
Batez beste liburuko	130,2	134,2	134,9	140,8	127,7
Urtetik urtera %Δ	-3,3	10,4	1,2	-6,4	-9,9

Liburu analogikoaren unibertsoan gaude, esan beharrik ez dago, orrialde kontuekin ari baikara, digitala aparte utzita.

Alde batetik, esan dezagun liburu analogikoen kopuruak 2023koari eutsi diola ia, 11 titulu gutxiagorekin. Orrialde kopurua, aldiz, pittin bat gehiago jaitsi da, orrialde kopuruaren batezbestekoa 127,7ra jaitsi baita: azken hamar urteetako bigarren neurri apalena da, 2018ko batez besteko 125 orrialdeen ondoren. Ez da beherakada esanguratsuegia, baina ikusi beharko dugu hurrengo urteetako joerak zer dioen.

Bestetik, liburuak gaika sailkatuz, ulertzekoa denez, hezkuntza eta irakaskuntza liburuan izan da beherakada handiena, ekoizpen orokorra izugarri amildu baita: 89.019 orrialdetik 54.821era jaitsi da orrialde kopuru orokorra (eta liburuko orrialde kopuruaren batezbestekoa 69tik 99ra igo delako izan da jaitsiera behar baino arinagoa).

Hezkuntza eta irakaskuntzako bi liburu mota emankorrenei begira, amiltze horren isla zuzena eta eztabaidaezina da: Lehen Hezkuntzako liburuen orrialde kopurua erdia baino gehiago erori da, 2023ko 41.074 orrialdeetatik 19.172 orrialdeetara; Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako testuliburuetan ere, jaitsiera, hain bortitza izan ez den arren, kontuan hartzekoa izan da: 40.315etik 25.981era.

Gainerakoan, aldaketa aipagarriena helduen literaturakoa izan dela esan genezake: orrialdeen batezbestekoa 151tik 138ra jaitsi den arren, liburuen ekoizpen orokorraren igoera nabarmenari esker (257tik 327ra) egin du gora orrialde kopuru absolutuak ere: 2023ko 38.858 orrialdeak 45.145era igo dira aurrean. Bada zerbait.

Ekoizle ugari

Ekoizpenari eta ekoizleei buruzko lehen atal honetan, hainbat ezaugarri gurutzatuko ditugu: eragile argitaratzaileen izaera, noski, baina baita horien jarduna eta jatorria ere.

<i>Tituluak</i>	<i>Argitaratzaileak</i>
1	170
2-4	76
5-9	31
10-19	12
20-29	8
30-39	1
40-49	6
50-59	2
80-89	1
90-99	1
100-150	2
150etik gora	2
<i>Guztira</i>	312

312 dira guztira 2024an libururen bat plazaratu duten argitaratzaileak. Egia esan, aurreko urtekoaren kopuru oso antzekoa da: hamar argitaratzaile gehiago besterik ez.

Behin baino gehiagotan azpimarratu izan dugu horiek guztiak ez direla argitaletxeak, edizioaren profesionalak. Ezta hurrik eman ere. Noizbehinkari asko eta asko dago, eta halakoak ez direnen artean ere, gehienak ahulegiak dira liburu politika sendo bat markatzeko.

Gainerakoan, 2023ko proportzio eta iruzkin bertsuak egin ditzakegu ekoizle eta ekoizpen banaketari buruz. 312 horietatik erdia baino gehiago dira (%54,9) titulu bakarra argitaratu dutenak. Hamar titulutik behera publikatu dutenak ere asko dira: 265 (%84,9). Areago: %78,8 dira lau titulu edo gutxiago ekoitzi dituztenak (246). Argi dago horiei guztiei ezin zaiela argitaletxe deitu; noizbehinkako argitaratzaileak dira, gehienez ere.

Urterik urte esan izan dugun bezala, urteko 20 tituluko neurriak ezar dezake editoreen arteko ekoizpenaren langa garrantzitsua. 2024an, bada, 2023ko kopurua errepikatu da, 21 editorek (%6,7) gainditu baitute berriro 20 tituluko langa hori. Beste guztiek -291, %93,3- 20 titulu baino gutxiago atera dituzte. Urtero azpimarratu izan dugu gure produkzioaren ahulezia dela ekoizleen atomizazioa. Baina ñabardura garrantzitsu bat erantsi ohi diogu ondorio horri: arazo nagusia ez da txiki asko egotea, handi gutxi egotea baizik.

Ekoizleen panorama hori ezagututa, tipologiaren arabera bereizketa ere aztertu ohi dugu. Ez baita gauza bera, ez produkzio mailan, ez liburuek jorratzen dituzten gaiei dagokienez, argitaletxe komertzial petoa izatea edo unibertsitate, udal edo kirol elkarte izatea, adibidez.

Argitaletxe nagusien ekoizpena: 1.053 titulu

Hamar argitaletxe, handienak eta komertzialak, daude zerrenda honetan. Bada hemen agertzen direnak adina ekoitzi duenik –Euskal Herriko Unibertsitateko

Argitalpen Zerbitzua zazpigarren legoke handien zerrenda honetan, 56 titulurekin, baina komertzial eta pribatuak bakarrik hartu ditugu aintzat.

Hamar handien indarra asko jaitsi da, ia inoizko maila baxuenera (2021eko neurriarekin konpara daiteke aurtengoa), bai kopuru absolutuan (1.053 titulu), bai ekoizpen osoarekiko ehunekoan (%48,3, 2023an baino 12 puntu gutxiago). Beherakada horretan hiru argitaletxeren zenbakiek izan dute eragin zuzena: Edelvives-Ibaizabalen, Santillana-Zubiaren eta azken urteotan lehen hamarren zerrenda horretan beti sartu izan den Anaya-Haritzaren ekoizpena aurreko urteetako kopuruetatik oso behera etorri da aurtan. Hiru horien artean 851 liburu argitaratu zituzten iaz; aurtan, aldiz, 249 titulutan geratu dira. Itzuliko gara auzi horretara.

<i>Argitaletxea</i>	<i>Nobedadeak</i>	<i>Berrargitalpenak</i>	<i>Titulu kopurua</i>	<i>%</i>
Elkar	96	164	260	11,9
Edelvives-Ibaizabal	166	5	171	7,8
IkasElkar	3	139	142	6,5
SM-Ikasmia	98	7	105	4,9
Susaeta	70	28	98	4,5
Erein	53	34	87	4,0
Ttartalo	37	13	50	2,3
Santillana-Zubia	49	0	49	2,2
Edebé-Giltza	5	43	48	2,2
Denonartean	30	13	43	2,0
<i>Guztira</i>	<i>607</i>	<i>446</i>	<i>1.053</i>	<i>48,3</i>

Hamar goren horien artean, lau baino ez dira ehun titulura iristen. Bestela esanda, handienak ere ez dira horren handi.

Beti du interesa, eta gure kasuan are eta gehiago, argitaletxeen jatorri geografikoa ezagutzeak. Urterik urte, guretzat funtsezkoa den bereizketa egin izan dugu bertakoen eta kanpokoen artean: erabakigunea Euskal Herrian duten argitaletxeak hartzen ditugu bertakotzat, eta Euskal Herritik kanpora dutenak kanpokotzat, nahiz eta hemen filialak izan.

Aurtan, hamarretik bost dira bertakoak eta bost kanpokoak. Eta produkzioarekin zer? Bertakoak kanpokoak baino indartsuagoak dira hamar horien ekoizpenaren barruan: %55,8 vs %44,2. Ekoizpen orokorrarekiko, aldiz, bertakoek bost puntuz hartu diete aurrea kanpokoei (bertakoek %26,7, eta kanpokoei %21,5) ekoizpen orokorrarekiko. Bertako argitaletxe nagusiek itzulikatu ahal izan dute, beraz, kanpokoen azken urte hauetako nagusitasuna.

Bertakoen eta kanpokoen arteko alderik handiena, berriro, berrargitalpen politikan dago. Eskuratu ahal izan dugun informazioa fidagarria bada, bertako argitaletxeetan berrargitalpenaren indarra %81,4 da, eta %18,6 bakarrik kanpokoetan. Betiere hamarron unibertso horren barruan. Baina, sarritan diogun bezala, argitaletxe batzuek dituzten berrargitalpen kopuru hain baxuak harrigarriegiak iruditzen zaizkigu (Edelvives-Ibaizabalek bost berrargitalpen bakarrik? Posible ote da, adibidez, Santillana-Zubiak azken urteetan batere

berrargitalpenik ez izatea?). Datu guztiz esanguratsuak dira horiek guztiak; izan ere, gure ustez, berrargitalpenak ematen dio egonkortasuna produkzioari.

Argitaratzaileen tipologia

<i>Argitaratzaile mota</i>	<i>Ekoizleak</i>	<i>Ekoizpena</i>	<i>%</i>
Bertako argitaldari pribatu komertziala	76	1.002	45,9
Kanpoko argitaldaria	65	666	30,5
Elkartea, taldea, fundazioa, erlijio-etxea...	83	165	7,6
Argitaldari publikoa	31	130	5,9
Irakaskuntza + unibertsitatea	16	121	5,6
Besterik	41	97	4,5
<i>Guztira</i>	<i>312</i>	<i>2.181</i>	<i>100,0</i>

Argitaratzaileen tipologia askotarikoa da: kanpokoak zein bertakoak; argitaratzaile komertzialak eta ez-komertzialak; pribatuak zein publikoak; handiak eta txikiak; irakaskuntzakoak; talde, elkarte edo fundazio izaera dutenak... Ekoizleen unibertso hori bost multzoko sailkapenean ordenatu ohi dugu.

Bertako argitaletxe pribatu komertziala

Lau ezaugarri dituzte lehen multzo honetako argitaletxeek: Euskal Herrian dute erabakigunea, izaera profesionala dute, pribatuak dira eta enpresa dira tamainaz edo bokazioz. Horien guztien berezko xedea da argitalgintza.

Ekoizleen %24,5 dira, eta ekoizpen osoaren %45,9 biltzen dute, iaztik 11 puntu irabazita. Urtero bezala, eta logikoa denez, ekoizle/ekoizpen ratorik hoberena dute.

Ondokoak izan dira gehien ekoitzi dutenak: Elkar (260), IkasElkar (142) eta Erein (87).

Kanpoko argitaletxeak

Ekoizle/ekoizpen ratioan paretsu dago kanpokoen multzoa. Ekoizleen %21 dira kanpokoak, eta produkzioaren %30,5 dago horien esku: 2023tik 18 puntu galdu dituzte, 2021ean erdietsi zuten maila apala errepikatuz. Aipatu dugu lehentxeago jaitziera hori hiru argitaletzek eragin dutela oso-osorik.

Betiko bi ezaugarriak errepikatzen dituzte ekoizle hauek: batetik, nobedadeak lantzen dituzte batez ere, eta ia ez dute berrargitalpenik ekoizten; bestetik, tematikoki oso desorekatuta daude: ekoizpen ia osoa haur eta gazteentzako liburuetara bideratzen dute, dela hezkuntzara, dela literaturara.

Aurtengo emankorrenak Edelvives-Ibaizabal (171), SM-Ikasmuna (105) eta Susaeta (98) izan dira.

Elkarte, fundazio eta antzekoak

Multzo handia da honako hau, bertan sartzen baitira elkarteak, fundazioak, taldeak...

2023ko 127 tituluetatik 165era igo da (hiru puntu, %4,6tik %7,6ra), iazko beheraldiaren ondoren aurreko urteetako antzeko kopuruetara itzuliz. 2022ko kopuruetara, alegia. Ekoizle guztien %26,8 izan direla aintzat hartuta (83 guztira), hauxe da, zalantzarik gabe, jarduera atomizatuaren adibide nagusia: ekoizle guztien laurdenek liburuaren hamahirurena bakarrik ekoitzi dute.

Argitaratzaile publikoa

Erakunde publiko handi zein txikiek osatzen dute multzo hau, Eusko Jaurlaritzatik hasi eta udaletaraino.

Iaz baino 15 titulu gutxiago atera dituzte. 2024an, ekoizleen %10 izan dira publikoak, eta ekoizpenaren %5,9 hartu dute.

Irakaskuntzakoak

Aurreko urteetako antzeko zifratan ibili da multzo hau: 16 ekoizlek (%5,2) 121 liburu atera dituzte (ekoizpen osoaren %5,6, hau da, 2023an baino puntu eta erdi gehiago).

Ekoizle unibertsitarioa

Ekoizpen unibertsitarioaren sail honetan, guztira 94 titulu argitaratu dituzte hainbat ekoizlek (ekoizpen osoaren %4,3). Baina, urtero bezala, bi unibertsitate gailentzen dira: lehenik, Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzuak guztira 56 titulu ekoitzi ditu, 48 bakarrik (%51,1) eta 8 koedizioan; eta, bigarrenik, Udako Euskal Unibertsitateak guztira 30 titulu plazaratu ditu, 24 bakarrik (%25,6) eta 6 koedizioan (hain zuzen, sei horiek EHUko Argitalpen Zerbitzuarekin batera atera ditu). Horrenbestez, bien artean guztira 80 titulu argitaratu dituzte (%85,1). Gainerako unibertsitateen euskarazko ekoizpena oso eskasa izan da, berriro ere.

Hona hemen 94 titulu horiek gaika sailkatuta:

Giza/Gizarte	57,5
Zientzia/Teknika	19,1
Hezkuntza/Irakaskuntza	11,7
Aisia liburuak	5,3
Helduen literatura	5,3
Orotarikoak	1,1

Gaien hurrenkera aurreko urteetakoekin alderatuz, azpimarra dezagun, batetik, giza eta gizarte zientzietako liburuaren nagusitasuna indartsu areagotu dela (2022ko %37,1 eta 2023ko %49tik aurtengo %57,5era igota), eta zientzia eta teknikako liburuak, aldiz, iazko gorakadaren ondoren, beherantz egin duela berriro (%31,4tik %19,1era), duela bi urteko antzeko neurrira itzuliz.

Bertakoak eta kanpokoak testuliburuaren merkatuan

Testuliburuaren merkata aztertzeke ere, hamar ekoizle handien unibertsoan jarraitzen dugu.

Bertako eta kanpoko editorialen bereizketa geografikoa da azalez, baina ekosistema industrial eta kulturalean berebiziko garrantzia du sakonean. Kontua da ekoizpenaren erabakigunea nork duen, bereziki hezkuntza curriculumari lotzen zaion arloan. Izan ere, azken urte askotan nagusitzen ari den joerak erakusten digunez, hezkuntza edo irakaskuntzako liburu produkzioaren zatirik handiena ez dago euskal editorialen esku, baizik eta estatu mailako argitaletxeetan, azken finean beraien erabakigunea Euskal Herritik kanpo duten horietan. Gertakari horrek badu garrantzirik euskal hezkuntza sistema propio eta beregaina iparrorratz gisara duen edonorentzat.

Azken urteotan kanpokoen proportzioa haziz eta haziz joan baldin bada, aurtengoan joera horrek atzera egin du. Hamar argitaletxe komertzial nagusiak aztertzean ikusi dugu aldaketa zerk eragin duen: Edelvives-Ibaizabal, Santillana-Zubia eta Anaya-Haritz argitaletxeen ekoizpen jaitsierak (602 titulu gutxiago argitaratuz, eta ia-ia guztiak testuliburuak) esplikatzen du desorekaren murrizte hori. Izan ere, kanpokoak 2023ko 1.068 testuliburuetatik 2024ko 328etara pasatu dira, 740 gutxiago guztira, atal horretako ekoizpen osoaren %59,4ra iritsiz.

2023an ere halako kontu batekin egin genuen topo, alderantzizko zentzuan: Santillana-Zubia eta Edelvives-Ibaizabal argitaletxeen igoera ikaragarriak desitxuratu zituen kopuru eta proportzio guztiak. Antzeratsu gabiltza aurten ere: kopuruak, lehen begiratuan, harrigarriak dira, eta ez da erraza jardun horren nondik norakoak ezagutzea, bai baitirudi politika editorial konkretuekin egiten dugula topo. Jakina, testuliburuaren atal honi zein liburugintzaren ekoizpen orokorrari buruz egin dezakegun edozein analisi baldintzatzen dute iraulketa bortitz horiek.

Hona hemen azken urteotako emaitzak hamar argitaletxe nagusien artean:

<i>Urtea/Ekoizlea</i>	<i>Ekoizle nagusien pisua irakaskuntzan</i>		
	<i>Bertakoak</i>	<i>Kanpokoak</i>	<i>Gainerakoak</i>
2020	21,0	75,7	3,3
2021	33,1	62,5	4,4
2022	24,5	71,0	4,5
2023	13,9	83,1	3,0
2024	34,4	59,4	6,2

Garrantziaren handia kontuan hartuta, hiru taula baliatuz azalduko dugu jarraian bi ekoizle mota horiek, alegia, kanpoko argitaletxeek edo bertako argitaletxeek, argitalgintzan duten portaera. Bereziki curriculumak arakaturik ere, adierazgarria eta esanguratsua da gainerako gai eremuetan duten ekarpena ere aztertzea. Horrenbestez, taula bakoitzean gai eremu guztiak daude zerrendatuta.

Taula horietako bakoitzak bost zutabe dauzka: lehenean gaia agertzen da, eta hurrengo hiruretan ekoizleak: bertakoak, kanpokoak eta gainerakoak. Bertako eta kanpoko diogunean, argitaletxe profesional-komertzial-pribatuez ari gara soilik, gainerakoak, aurreko atalean aipatu ditugun bestelako ekoizleak (publikoak, elkarteak, irakaskuntza alorrekoak...) aintzat hartu gabe.

Lehen taulan, zifra absolutuak agertzen dira, eta horiei esker ikus daiteke zein den edizio mota bakoitzaren pisu kuantitatiboa.

<i>Gaia/Ekoizlea</i>	<i>Balio absolutuak</i>			
	<i>Bertakoak</i>	<i>Kanpokoak</i>	<i>Gainerakoak</i>	<i>Guztira</i>
Ekoizpen osoa	1.002	666	513	2.181
Haur/Gazte	430	275	52	757
Hezkuntza/Irakaskuntza	190	328	34	552
Giza/Gizarte	72	33	272	377
Helduen literatura	270	15	42	327
Zientzia/Teknika	16	12	52	80
Aisia	16	2	48	66
Besterik	8	1	13	22

Ekoizpen osoaren baitan, oro har, Euskal Herrian argitaratzen diren liburuak dira nagusi, bai bertako editore komertzialek argitara ematen dutena (1.002 titulu), eta bai elkarte, talde, fundazio, argitaldari publiko eta enparauek argitaratzen dutena (513 titulu); 1.515 titulu dira guztira (ekoizpen osoaren %69,5). Kanpokoekiko aldea asko handitu da aurten, iaz berdinketatik oso gertu gelditu ondoren.

Gai eremuak banan-banan begiratzuz gero ere, liburu sail mamitsuenetan bertako argitaletxeen zifrak altuagoak dira kanpokoek baino, salbuespen nabarmen batekin: hezkuntza eta irakaskuntza liburuan oso goitik daude kanpokoak, 328 vs 190. Proporzioa orekatu egin da aurten; baina aipatutako hiru argitaletxeen amiltzea hain azpimarragarria izan arren, nagusi jarraitzen dute kanpokoek.

Bigarren taulak alderaketaren ikuspegia proposatzen du. Ezker-eskuin, etzanean irakurri beharrekoa da, gai eremu bakoitzean kanpokoek eta barnekoek indarra zein den neurtu ahal izateko.

	% horizontalak			
<i>Gaia/Ekoizlea</i>	<i>Bertakoak</i>	<i>Kanpokoak</i>	<i>Gainerakoak</i>	<i>Guztira</i>
Ekoizpen osoa	45,9	30,5	23,5	2.181
Haur/Gazte	56,8	36,3	6,9	757
Hezkuntza/Irakaskuntza	34,4	59,4	6,2	552
Giza/Gizarte	19,1	8,7	72,2	377
Helduen literatura	82,6	4,6	12,8	327
Zientzia/Teknika	20,0	15,0	65,0	80
Aisia	24,2	3,0	72,8	66
Besterik	36,4	12,5	59,1	22

Ekoizpen osoa aintzat hartuz, bertako argitaletxeen aldera orekatu dira indarrak aurten (%45,9 vs %30,5). Hezkuntza eta irakaskuntza liburuaren lerro horizontalean, aldiz, kanpokoek jarraitzen dute nagusi izaten, produkzio osoaren %59,4ra iritsita. Iazko proportzioetatik behera nabarmen, baina nagusi, hala eta guztiz ere.

Bigarren taula horretan, argi ikusten da aurten ere kanpoko argitaletxeek ekoizpen sinbolikoa dutela bestelako gaietan: ia ez dute parte hartzen, adibidez, gizarte zientzietako liburuen eta helduen literaturaren alorretan (beren ekoizpen osoaren %8,7 eta %4,6, hurrenez hurren). Hau da, kanpoko editorialek haur eta gazteen eta eskola liburuen merkatuari soilik begiratzen diote, beste guztien oso gainetik.

Hirugarren taula, azkenik, zutikakoa edo bertikala da, eta zutabe bakoitza goitik behera irakurri beharrekoa da. Editorial mota bakoitzaren baitan ekoizpena zein gai esparrutan mamitzen den adierazteko balio du, edizio mota bakoitzaren indargune eta ahulguneak non dauden erakutsiz.

	% bertikalak	
<i>Gaia/Ekoizlea</i>	<i>Bertakoak</i>	<i>Kanpokoak</i>
Ekoizpen osoa	100,0	100,0
Haur/Gazte	42,9	41,3
Hezkuntza/Irakaskuntza	19,0	49,3
Giza/Gizarte	7,2	4,9
Helduen literatura	26,9	2,3
Zientzia/Teknika	1,6	1,8
Aisia	1,6	0,3
Besterik	0,8	0,1

Irakurketa bertikalari lotutako taula esanguratsua da benetan editorialen filosofia hautemateko: argitaldari espainiarren ekoizpena hezkuntza eta irakaskuntza liburuetan eta haur eta gazteentzakoan zentratzen da kuantitatiboki: 2023an %94ra iritsi zena %90,6an geratu da 2024an. Bestalde, guztiz orekatu dira aurten hezkuntzako liburuak eta haur eta gazteentzakoak kanpokoan ekoizpenean, lehen aipatu ditugun arrazoiengatik. Baina, hala eta guztiz ere, bien artean hamarretik bederatzi liburu biltzen dituzte: jomugatzat zein publiko duten, hori ez da aldatu.

Urterik urte aztertu ohi dugun auziaren mamiak, horrenbestez, hortxe jarraitzen du, azken urte askotan bezala: batetik, euskarazko hezkuntza proiektu gehienak Euskal Herriatik kanpo diseinatzen dira, bestelako curriculum proiektuen eta helburuen arabera landuak; bestetik, kanpoko argitaletxeek haur eta gazteak dituzte xede nagusi eta ia-ia bakar, eta bereziki hezkuntzaren mundua, testuliburuaren esparrua.

Berdin dio nora begira gauden: ispiluaren isla ez da aldatzen.

Argitalpen digitala

- 2019: 493 titulu
- 2020: 729 titulu
- 2021: 363 titulu
- 2022: 548 titulu
- 2023: 954 titulu
- 2024: 373 titulu

Argitalpen digitala ekoizpen osoaren %17,1era jaitsi da 2024an: 2020an baino 581 titulu digital gutxiago argitaratu dira, duela lau urteko kopurutik oso gertu. Alegia, 2024ko ekoizpen orokorraren beherakada osoa digitalaren gainbeherak ekarri du, paperezko liburuak ia-ia 2023ko neurriari eutsi baitio, 11 liburu gutxiago bakarrik ekoiziz.

Ekoizpen osoan analogikoa erabat nagusi da urtero, eta aurten areagotu egin du nagusitasun hori, digitalarekiko aldea, aurreko urtetik 17 puntu igoz: %65,8tik %82,9ra.

Digitalaren jaitsiera azpimarragarriari buruz, hitz bi. Lehen aipatu dut pare bat aldiz, Edelvives-Ibaizabal, Santillana-Zubia eta Anaya-Haritza argitaletxeen ekoizpen jaitsierak (851 titulutik 249ra) ekoizpen orokorrean eta bereziki testuliburuaren zifratan izan duen eragina. Hementxe dugu, bada, gako nagusia, 602 tituluko jaitsiera horren zatirik handiena digitalarenak hartzen baitu: hiru argitaletxe horien artean 2023an baino 535 liburu digital gutxiago argitaratu dituzte 2024an. Hortxe dugu liburu digitalaren urteko jaitsiera ia-ia osoa (%92,1).

2023an alderantzizko zentzuan izan zen aldaketa: iazkoan, Santillana-Zubia eta Edelvives-Ibaizabal argitaletxeen ezohiko ekoizpenak liburu digitalaren igoera ikaragarria ekarri zuen, bien artean 588 argitaratu baitzituzten, 2022an argitaratu zituztenak baino 437 gehiago. 2024ko ekoizpena, aldiz, kontrako norabidean dator, beherantz galgarik gabe. Aldaketa hiru argitaletxeren jokabide partikularrean oinarritzen denez, ez da erraza ondorio garbirik ateratzea. Ea hurrengo urtean zer egokitzen zaigun.

<i>Gaia</i>	<i>Analogikoa (%)</i>	<i>Digitala (%)</i>	<i>Guztira</i>
Haur/Gazte	93,7	6,3	757
Hezkuntza/Irakaskuntza	71,9	28,1	552
Giza/Gizarte	80,6	19,4	377
Helduen literatura	82,3	17,7	327
Zientzia/Teknika	62,5	37,5	80
Aisia	89,4	10,6	66

Liburu digitalaren batezbesteko orokorra (%17,1) bi liburu motak gainditu dute erraz: zientzia eta teknikako liburuak (%37,5) eta hezkuntza eta irakaskuntzakoak (%28,1). Giza eta gizarte zientzietako liburua eta helduen literatura batezbesteko horren inguruan geratu dira: %19,4 eta %17,7, hurrenez hurren. Gainerakoak biak, dezente behera: aisia liburuak %10,6 ekoitzi du, eta, haur eta gazteentzakoak, %6,3. Aipagarria da hezkuntza eta irakaskuntzako liburuetan beherakada izugarria izan dela: 2023ko %57,7tik 2024ko %28,1era. Edelvives-Ibaizabal, Santillana-Zubia eta Anaya-Haritzaren kopuru jaitsierak daude horren atzean, berriro ere.

Hurrengo taulak liburu analogikoa eta digitala tematikoki nola banatzen diren erakusten du.

<i>Gaia</i>	<i>Analogikoa (%)</i>	<i>Digitala (%)</i>
Haur/Gazte	39,2	12,9
Hezkuntza/Irakaskuntza	22,0	41,6
Giza/Gizarte	16,8	19,6
Helduen literatura	14,9	15,5
Aisia	3,3	1,9
Zientzia/Teknika	2,8	8,0

Liburu analogikoak, jakina, ekoizpenaren zatirik handiena hartzen duenez, hobeto islatzen du liburugintza osoaren egitura eta multzokako banaketa: lehenik, haur eta gazteentzako liburua dago, aurretik nabarmen (%39,2); bigarrenik, hezkuntza eta irakaskuntza dator, %22rekin; eta, ondoren, beste bi bikoteak: giza eta gizarte zientziak eta helduen literatura %15 inguru dabilta, eta, azkenik, beste bi multzo txikiek ehuneko xumeagoa biltzen dute. Liburugintza osoan gertatzen diren antzeko proportzioak erakusten ditu liburu analogikoak, beraz.

Liburugintza digitalak, aldiz, egitura gorabeheratsuagoa du: hezkuntza eta irakaskuntza liburua da nagusi, %41,6rekin (eta iazko %77,7 estonagarri hura baino askoz ere neurri apalagoan, behin eta berriro esaten ari garenarengatik), eta oso atzetik datoz beste bost liburu multzoak, batzuk %10etik gora, beste batzuk behera.

Eskaintza editoriala

Azterketaren bigarren atal honetan, argitaratzaileen emaitza material eta kuantitatiboez jardungo dugu. Hainbat ezaugarri arakatuko ditugu jarraian: titulu

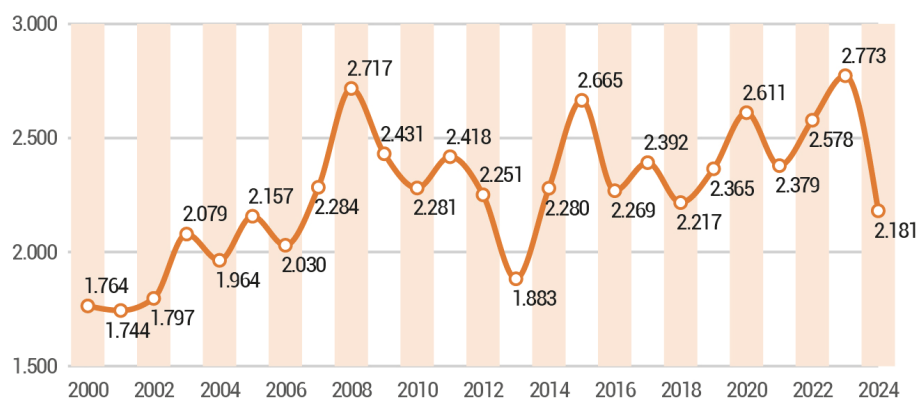
kopurua, liburuen egiletza kronologikoa eta linguistikoa. Eta hori guztia ez soilik aurtengo datuekin, 2000tik gaur arteko bilakaerari ere begiratzuz baizik. Izan ere, eskaintzaren azterketari buruzko gure ekarpen nagusia, beharbada, emaitza bakoitzari dagokion testuinguru kronologikoa eskaintzea izaten da, informazio soilak, isolaturik, interpretaziorako bide handirik irekitzen ez duelakoan.

2024ko eskaintza editorialaren datu nagusien laburpen txiki batekin ekingo diogu bigarren atal honi. Aurtengo titulu kopurua jaitsi egin da: 2.181 titulu izan dira aurtengo, 2023an baino 592 gutxiago. Horietatik, %82,9 bertsio analogikoan argitaratu dira eta %17,1 digitalean. 1.620 titulu nobedade edo lehen edizio izan dira (%74,3), aurreko urtean baino 545 gutxiago. Berrargitalpenen kopurua ere jaitsi egin da: 561 titulu (%25,7), 2023an baino 47 gutxiago. Nobedadeen barruan, euskaraz sorturikoak 927 izan dira (%57,2); itzulpenak, hortaz, 693 (%42,8).

2.181 titulu

Azken urteetako liburu kopuru txikiena argitaratu da 2024an: 2.181, aurreko urtean baino 592 (%21,3) gutxiago. Atzera eginez, 2018ko kopuruarekin konpara daiteke aurtengoa (2.217 izan ziren orduan), eta, urrunago, beste bost urte joan behar da atzera ekoizpen kopuru txikiagoa topatzeko: 2013an 1.881 titulu izan ziren. Baina urte hura ere berezia izan zen, horren aurreko sei urteak ere aurtengoaren gainetik baitabilta. Alegia, azken hemezortzi urteetako bigarren kopururik baxuena dugu 2024koa.

Baina, dagoeneko badakigunez, jaitsiera hori Edelvives-Ibaizabal, Santillana-Zubia eta Anaya-Haritz argitaletxeen ekoizpenak jan du. Gainera, hiru horien 602 tituluko murriztapenak bi ezaugarri nagusi ditu: ia liburu horiek guztiak digitalak dira, eta gaiaren aldetik hezkuntzako testuliburuak.

Horrek guztiak esan nahi du paperezko edizioa, liburu analogikoa, iazkoaren neurri bertsuan geratu dela kopuru absolutuan: 2023ko 1.819 titulutik 2024ko 1.808ra soilik jaitsi da. Datuen irakurketa horrek, zalantzarik gabe, guztiz aldatzen du urteko ekoizpenaren balorazioa. Lehen begiratuan dirudienaren kontra, ezin da, gure ustez, deskalabruaz hitz egin. Jaitsieraren ezaugarriak ezagututa (nahiz eta

arrazoiek ihes egiten diguten), balio orokor eta esanguratsuenak aurreko urteetakoekin homologagarriak direla esango genuke.

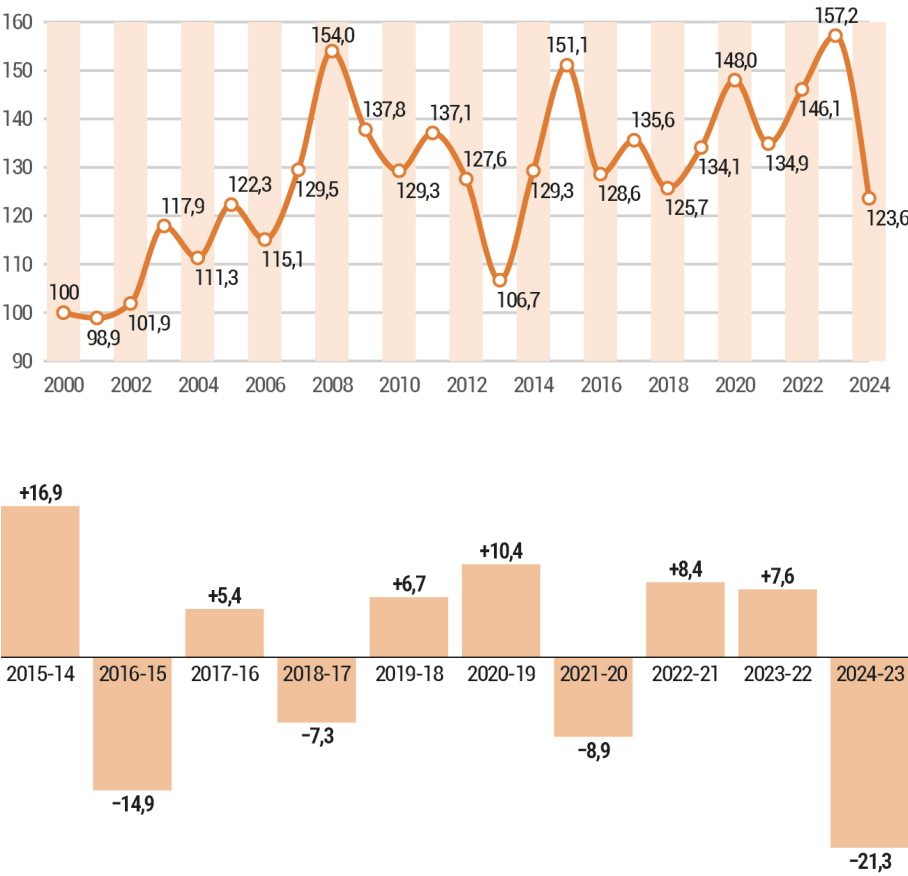
<i>Urtea / Liburu mota</i>	<i>Analogikoa</i>	<i>Digitala</i>	<i>Guztira</i>
2010	1.978	303	2.281
2011	2.098	320	2.418
2012	2.031	220	2.251
2013	1.675	208	1.883
2014	1.710	570	2.280
2015	1.919	746	2.665
2016	1.770	499	2.279
2017	1.848	544	2.392
2018	1.908	309	2.217
2019	1.872	493	2.365
2020	1.882	729	2.611
2021	2.016	363	2.379
2022	2.030	548	2.578
2023	1.819	954	2.773
2024	1.808	373	2.181

Aurreko laukian, ekoizpen osoa bitan banatuta dator, analogikoa eta digitala, biak elkarren arteko alderaketan. Ikus daitekeenez, urteko jaitsiera orokorra liburu digitalari dagokio osorik, iaztik %60,9 jaitsi baita. Analogikoak, aldiz, 11 titulu bakarrik galdu ditu (%0,6). Bikoiztasun horrek asko erlatibizatzen du urteko ekoizpenaren jaitsierari buruz egin dezakegun edozein balorazio.

Bai zifra nagusi horietan, bai ondoren aztertuko ditugun azpiataletan, ikuspegi diakronikoa beti dago presente, bi modutan garatua: eboluzioaren lerroa eta eboluzioaren indizea. Eboluzioaren lerroa 2000ko erreferentziatik abiatzen da, liburugintzaren jokamoldea urte horrekiko konparatuz. Eboluzioaren indizean, aldiz, erreferentzia puntua laburra da, aurreko urtea, alegia: urte arteko gorabeherak erakusten ditu, ekoizpenak aurreko urtearekiko gora edo behera zenbat egin duen.

Tituluen eboluzioa

Tituluen eboluzioa aztertzerakoan, liburu mota guztiak hartzen dira aintzat: nobedadeak, berrargitalpenak, euskaraz sorturikoak, itzulpenak. Eta bi erreferentzia punturen arabera aztertuko dugu eboluzio hori: bata, 2000. urtea; bestea, aurreko urtea, 2024. Beraz, ikuspegi luzea eta laburra, biak dira errealitatearen ispilu.

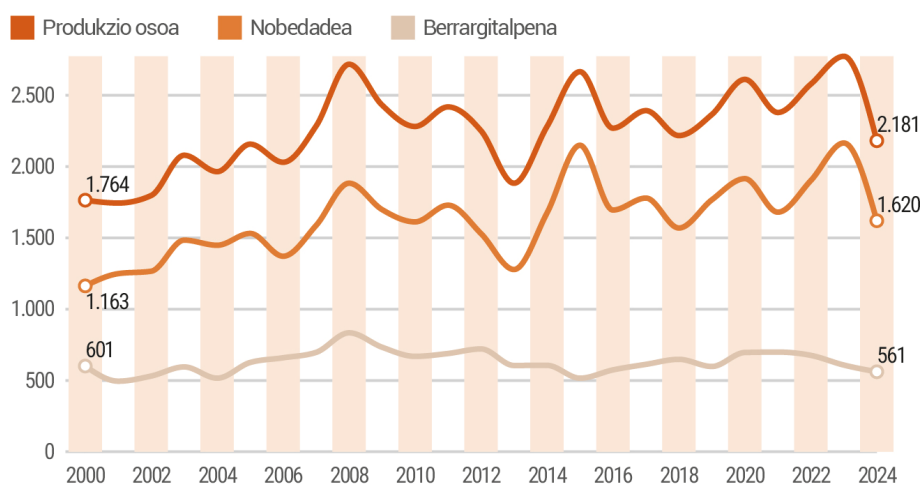
Eboluzioaren lerroak erakusten duenez, 2000. urtean baino 23,6 puntu gorago dago 2024ko titulu kopurua. Eboluzioaren indizeak, aldiz, aurreko urtearekiko jaitsiera markatzen du: 21,3 puntu.

Nobedadeak eta berrargitalpenak

Urtea	Nobedadea	Berrargitalpena
2000	65,9	34,1
2001	71,6	28,4
2002	70,5	29,5
2003	71,4	28,6
2004	73,7	26,3
2005	71,0	29,0
2006	67,5	32,5
2007	69,5	30,5
2008	69,3	30,7
2009	69,8	30,2
2010	70,7	29,3
2011	71,5	28,5
2012	68,0	32,0
2013	67,9	32,1
2014	73,4	26,6

2015	80,6	19,4
2016	74,7	25,3
2017	74,4	25,6
2018	70,8	29,2
2019	74,7	25,3
2020	73,3	26,7
2021	70,6	29,4
2022	73,8	26,2
2023	78,1	21,9
2024	74,3	25,7
<i>Batez beste</i>	<i>71,9</i>	<i>28,1</i>

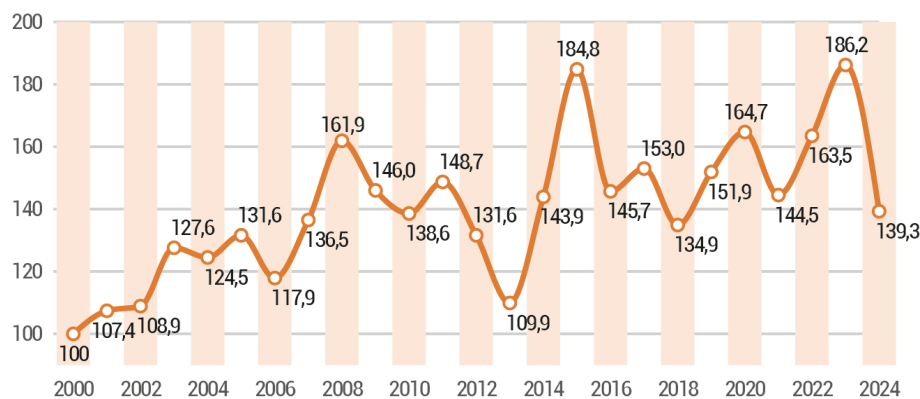
Gurean, liburugintza, haztekotan, nobedadeei esker hazten da. Horixe da joera, urtez urte, hamarkadaz hamarkada. 2024an ere, lehen edizioak ekoizpenaren lautik hiru inguru hartu du: zehazki, %74,3. 2023an baino 3,8 puntu gutxiago izan dira, eta 2022an baino 0,5 puntu gehiago. Aldaketa nabarmenik ez da izan, horrenbestez, azken hiru urteetan.

Berrargitalpena beste laurdena betetzera baino ez da iritsi 2024an (%25,7). Leku apalegia hartzen du argitalgintzan. Biziki poztuko ginateke gora egingo balu, liburugintza merkatu berrietara hedatzen dela esan nahiko bailuke. Beti pentsatu izan dugu berrargitalpenaren ahulezia hori euskal liburugintzaren izaera diglosikoaren sintometako bat dela.

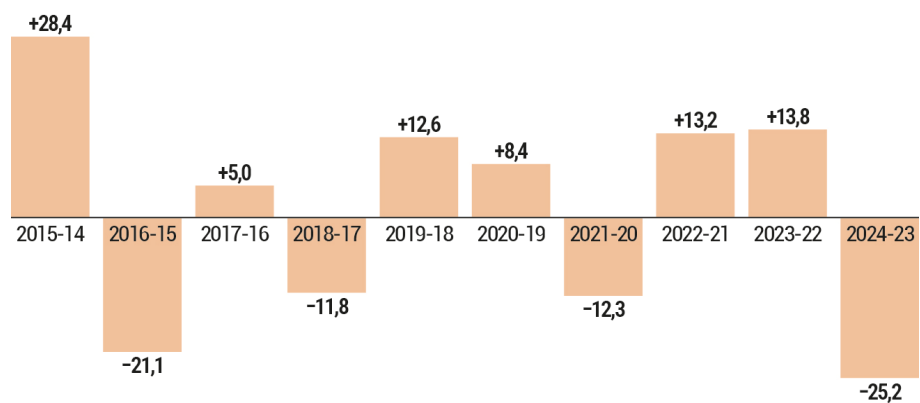
Nobedadeak

Nobedadeen eboluzio lerroa

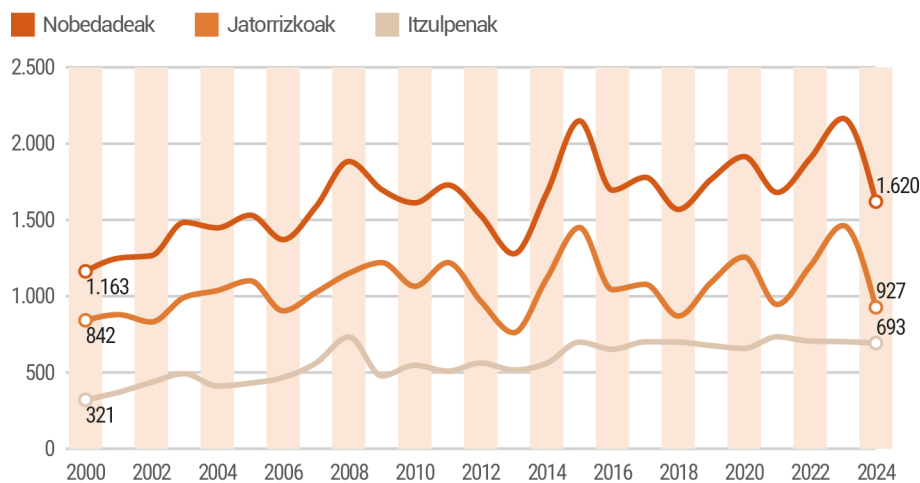
2000. urtea erreferentziatzat hartuta, aurtengo nobedadeen produkzio maila 39,3 puntu gorago dago: mende osoko gailurra markatu zuen iazkotik oso behera, baina, gainerakoan, beste urte gehienetan tankerako neurrian.

Nobedadeen eboluzioaren indizea

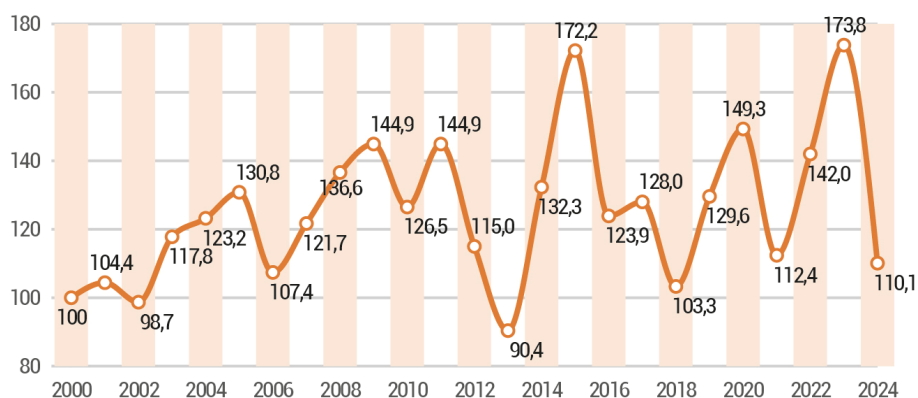
2022an bezala, nobedadeen kopuru absolutuak behera egin du 2024an, 25,2 puntu jaitsiz. Urteko beherakada orokorraren neurrian doala esan genezake, 2021eko balioetatik gertu.

Nobedadeen jatorrizko eta itzulitako liburuak

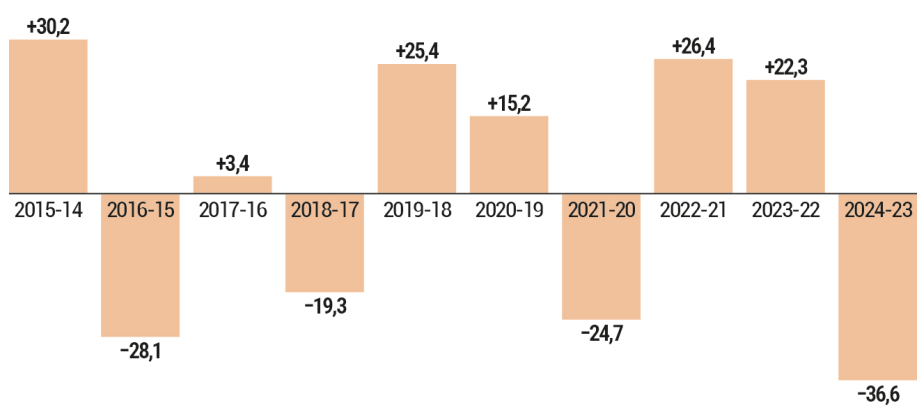

Urtea	Jatorrizkoa	Itzulpena
2000	72,4	27,6
2001	70,4	29,6
2002	65,6	34,4
2003	66,8	33,2
2004	71,6	28,4
2005	71,9	28,1
2006	65,9	34,1
2007	64,6	35,4
2008	61,1	38,9
2009	71,8	28,2
2010	66,1	33,9
2011	70,6	29,4
2012	63,3	36,7
2013	59,5	40,5
2014	66,5	33,5
2015	67,5	32,5
2016	61,5	38,5
2017	60,6	39,4
2018	55,4	44,6
2019	61,7	38,3
2020	65,6	34,4
2021	56,3	43,7
2022	62,9	37,1
2023	67,6	32,4
2024	57,2	42,8
<i>Batez beste</i>	<i>65,0</i>	<i>35,0</i>

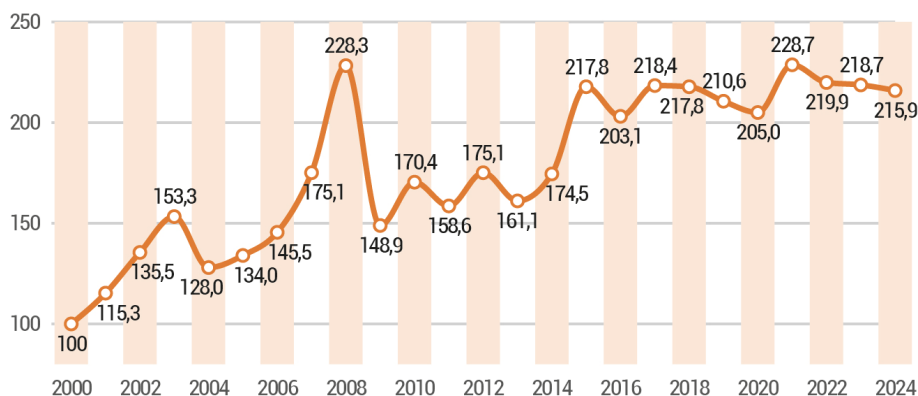
2024ko jatorrizko liburuaren neurria 10 puntu jaitsi da, 2018ko eta 2021eko neurrien parera berriro ere. Hau da, hiru urte horietakoak dira mende osoko proportziorik apalenak. Eta itzulpenak, bere aldetik, erraz gainditu du herenaren langa.

*Jatorrizkoa*Jatorrizko liburuaren eboluzio lerroa

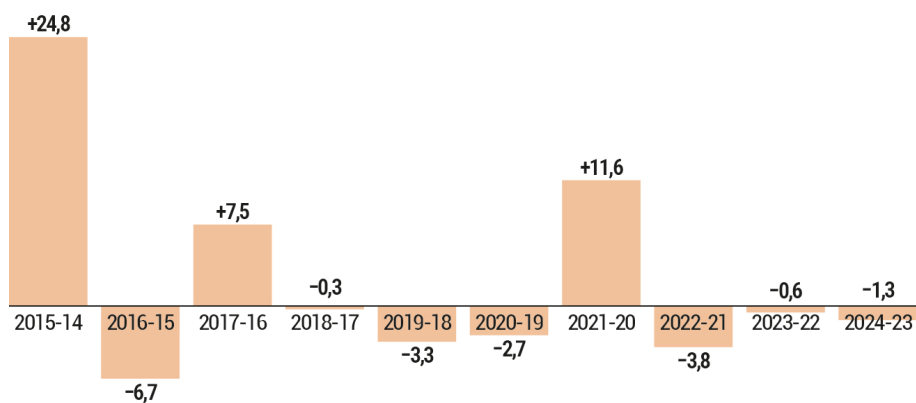
Jatorrizko liburuaren eboluzioaren lerroak azken bi urteetan izan duen gorakada nabarmena eten da 2024an, 2018ko eta 2021eko mailarekin parekatuz. Jatorrizko liburuan ere, horrenbestez, mendeko daturik baxuenetakoa erdietsi da aurten.

Jatorrizko liburuaren eboluzioaren indizea

Oraintxe esandakoaren ildotik: 2022ko eta 2023ko igoeren ondoren, 36 puntuko jaitsiera nozitu du jatorrizko liburuak urte bakarrean.

*Itzulitakoa*Itzulitako liburuaren eboluzio lerroa

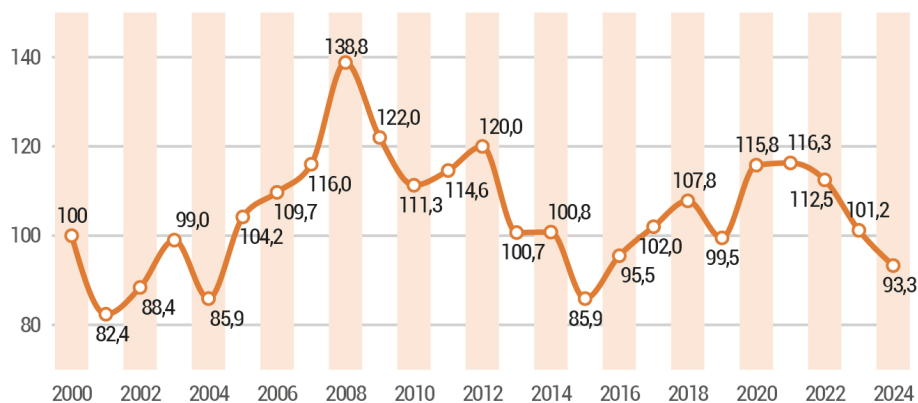
Itzulitako liburuak pittin bat behera egin du kopuru absolutuan, 702tik 693ra; baina ekoizpen orokorraren jaitsieraren ondorioz, jatorrizkoarekiko proportzioan oso gora egin du, ikusi dugunez: nobedadeen artean %40ko langa gairitu du, mende honetan laugarrenez.

Itzulitako liburuaren eboluzioaren indizea

2023tik %1,3 jaitsi da itzulitako liburua kopuru absolutuan. Baina, jatorrizkoaren amiltzea aintzat hartuta, indar handia irabazi du nobedadeen artean.

Berrargitalpenak

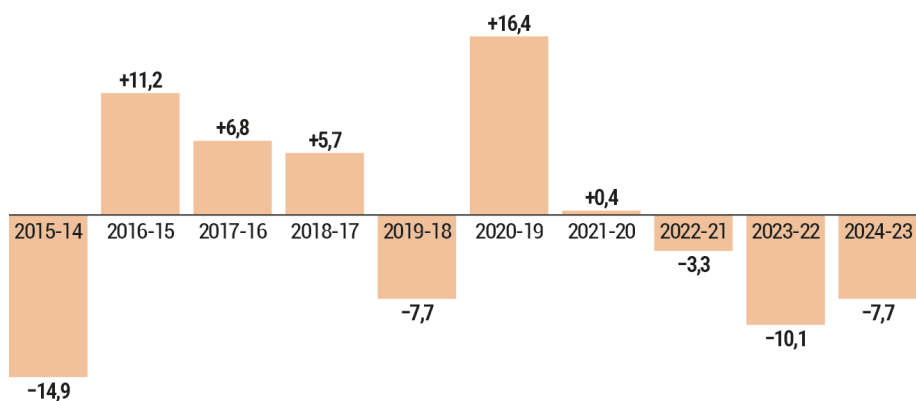
Berrargitalpenaren eboluzio lerroa

Hona hemen txanponaren beste aurpegia, nobedadeen atzealdea. Torrealdaik sarritan azpimarratzen zuen: sektorearen kanpoko ikuspegiz aritzen diren zenbait iritzi-emailek bigarren mailakotzat hartzen dute berrargitalpena, baina ez da horrela. Aitzitik, liburugintzaren ekosistemari horrexek dakarkio egonkortasuna eta ekarpen soziokulturala. Euskal liburuaren zein literaturaren arrakasta ez da neurtu behar titulu berrien gehikuntza hutsetik; izan ere, berrargitalpenari esker irabaz ditzakegun merkatu eremu berriek asko esaten dute liburugintzaren osasun mailari buruz.

2023an baino 47 berrargitalpen gutxiago egon dira: 608tik 561era jaitsi da kopurua. Baina ekoizpen orokorraren beherakada 21,3 puntukoa izan denez, berrargitalpenen ehunekoak gora egin du nobedadeen mailarekiko. Ekoizpenaren laurdenari eusten dio, besterik ez, 2023tik ia lau puntu igo dituen arren. Baina, iritsi, ez da mende osoko batezbestekora ere iristen. Berrargitalpenak goranzko bidea hartu ezinik jarraitzen du.

Berrargitalpenaren eboluzioaren indizea

Hirugarren urtez behera egin du berrargitalpenak, 7,7 puntu 2023tik. 2000. urtean 601 izan ziren, 2024an 40 gutxiago. Urte hauetan guztietan goraka egin ez duen liburu mota bakarra dela esan daiteke.

Berrargitalpenaren mailaketa

Beraz, lehen argitaraldiak 1.620 titulu bildu ditu (%74,3), eta berrargitalpenak %25,7 izan dira, 561 titulu. Orain landuko dugun mailaketak errealitate interesgarria jartzen digu begien aurrean: hau da, 561 titulu horiek nola banatzen diren argitaraldi maila bakoitzean. Berrargitalpen gehienak, jakina, lehenengotik bigarrenera izaten dira, 143 titulu; baina zorionez badira hamar argitaraldi edo gehiago izan dituzten liburuak ere, 71: hala ere, 2023an 81 izan ziren, aurtengo baino hamar gehiago, eta 2022an 112, 41 gehiago. Aurtengo gailurra Alberto Ladron Aranaren *Arotzaren eskuak* izan da, 34. edizio mailara iritsita.

Bigarren argitaraldia	143
Hirugarren argitaraldia.....	122
Laugarren argitaraldia	79
Bosgarren argitaraldia.....	60
Seigarren argitaraldia	35
Zazpigarren argitaraldia	17
Zortzigarren argitaraldia	20
Bederatzigarren argitaraldia	14
Hamar argitaraldi edo gehiago	71

Hamar argitaraldi eta gehiago

10. edizioa

Argixoragin
Arian A2.1. Euskara ikasteko metodoa. Ikaslearen liburua (+ CD)
Bakarka 1. Erantzunak (frantsesez)
Eireren egunerokoa
Euskara eta Literatura 1. DBH. Jarduera fitxak
Euskara eta Literatura 2. DBH. Jarduera fitxak
Euskara eta Literatura 2. DBH. Lan-koadernoa 2.1
Euskara eta Literatura 2. DBH. Lan-koadernoa 2.2
Ikusmen jokoak 2
Labarreko itsasargia
Marmoken itsaslabarra
Matematika 2. DBH. Lan-koadernoa 2
Musika 2. Lehen Hezkuntza (+ CD)
Nur eta oihan misteriotsua

Vivanco, Estibaliz
 Etxabe, Itziar eta beste
 Letamendia, Juan Antonio
 Vivanco, Estibaliz
 Artolazabal, Amaia eta beste
 Artolazabal, Amaia eta beste
 Aldasoro, Mikele eta beste
 Aldasoro, Mikele eta beste
 Blanch, Xavier eta beste
 Fernandez, Oihane
 Stevenson, Steve
 Aldasoro, Mikele eta beste
 Puig, Elisabet eta beste
 Martinez de Lezea, Toti

11. edizioa

Aintzaneren koadernoa
Ikusmen jokoak 1
Matematika 1. DBH. Lan-koadernoa 1
Musika 1. Lehen Hezkuntza. Koadernoa
Nire arreba Aixa
Pernando amezketarra

Martinez Navarro, Laida
 Blanch, Xavier eta beste
 Aldasoro, Mikele eta beste
 Edebé Taldea
 Torras, Meri
 Ormazabal, Joxantonio

Printze Txikia [Azal biguna]

Saint-Exupéry, Antoine de

12. edizioa

Amaia Lapitz eta erregina gorriaren hilobia
Itsasoa etxe barruan
Miss Txatarra
Musika 4. Lehen Hezkuntza. Koadernoa

Agirre, Katixa
 Cano, Harkaitz
 Mendiguren, Xabier
 Coma, Meritxell

13. edizioa

33 ezkil
Eskularru beltzak
Garmendia eta zaldun beltza
Oporretako koadernoa 4 (LH). Erantzunekin

Gorrotxategi, Miren
 Osoro, Jasone
 Uribe, Kirmen
 Amiano, Agustin eta beste

14. edizioa

Aitaren etxea
Fisika eta Kimika 3. DBH
Inesaren balada
Kaixo! Manual de conversación castellano-euskara
Larunbatean Bukowskin
Mendaroko txokolatea
Musika 2. Lehen Hezkuntza. Koadernoa
Nur eta irlandar gnomoa
Oporretako koadernoa 3 (LH). Erantzunekin
Pippi Kaltzaluze
Xivaren malkoak
Zu bezain ahul

Jaio, Karmele
 Simon, Beatriz eta beste
 Etxeberria, Hasier
 Knörr, Garikoitz
 Andueza, John
 Irasizabal, Iñaki
 Edebé Taldea
 Martínez de Lezea, Toti
 Amiano, Agustin eta beste
 Lindgren, Astrid
 Mallorquí, César
 Jaio, Karmele

15. edizioa

Akapela. Chants basques
Bilbao-New York-Bilbao
Fisika eta Kimika 1. Batxilergoa
Gerra da leku honen izena
Irakurketa eta idazketa koadernoa 2
Irakurketa eta idazketa koadernoa 5

Uhaina Elkartea
 Uribe, Kirmen
 Edebé Taldea
 Sierra, Jordi
 Imaz, Lourdes
 Imaz, Lourdes

16. edizioa

Koloretako munstroa
Musika 3. Lehen Hezkuntza. Koadernoa

Llenas, Anna
 Coma, Meritxell

17. edizioa

Irakurketa eta idazketa koadernoa 1
Kimika II. Batxilergoa
Musika 5. Lehen Hezkuntza. Lan-koadernoa 5 (Txanela)
Musika airean

Imaz, Lourdes
 García Pozo, Tomás eta beste
 Aizarna, Kontxi eta beste
 Jaio, Karmele

18. edizioa

Alaba
Kale gorrian
Leturaren egunkari ezkutua
Nora ez dakizun hori

Garate, Gotzon
 Swindells, Robert
 Txillardegui
 Jimenez, Irati

19. edizioa

Bost ahizpa
Musika 4. Lehen Hezkuntza. Lan-koadernoa 4 (Txanela)
Suminaren estrategia

Arana, Aitor
 Aizarna, Kontxi eta beste
 Morillo, Fernando

20. edizioa

Ezekiel nora ezean

Osoro, Jasone

21. edizioa

Ahaztuen mendekua
Matematika 1. Lehen Hezkuntza. Lan-koadernoa 1 (Txaneta)
Matematika 1. Lehen Hezkuntza. Lan-koadernoa 2 (Txaneta)

Ladron Arana, Alberto
 Goñi, Jesus Mari
 Goñi, Jesus Mari

22. edizioa

Miñan

Arzallus, Amets eta beste

26. edizioa

Izurri berria

Garate, Gotzon

27. edizioa

Eskubeltz taldearen abenturak
Zigarrotxoa ahoz aho

Press, Hans Jürgen
 Kazabon, Antton

32. edizioa

Amaren eskuak
Ezekiel

Jaio, Karmele
 Osoro, Jasone

34. edizioa

Arotzaren eskuak

Ladron Arana, Alberto

Hamargarren argitaraldia	14	titulu
Hamaikargarren argitaraldia	7	
Hamabigarren argitaraldia	4	
Hamahirugarren argitaraldia	4	
Hamalauargarren argitaraldia	12	
Hamabosgarren argitaraldia	6	
Hamaseigarren argitaraldia	2	
Hamazazpigarren argitaraldia	4	
Hemezortzigarren argitaraldia	4	
Hemeretzigarren argitaraldia	3	
Hogeigarren argitaraldia	1	
Hogeita batgarren argitaraldia	3	
Hogeita bigarren argitaraldia	1	
Hogeita seigarren argitaraldia	1	
Hogeita zazpigarren argitaraldia	2	
Hogeita hamabigarren argitaraldia	2	
Hogeita hamalauargarren argitaraldia	1	

Urte bereko berrargitalpenak

1/2 edizioak

19 kamera
Aberriaren inpaseak
Arrosa koloreko bizitza!
Askatasun doinua
Bahiketa jolas-parkean
Bisita
Dena eskaini nizun
Denboraren lapurrak. Hasi dadila abentura! / Ladronas del tiempo. ¡Que empiece la aventura!
Detaile xume bat
Gau beltza. Oriar jauregiko misterioa
Gizon barregarriak

Arretxe, Jon
 Zulaika, Joseba
 Pujol, Romain
 Elortza, Mixel
 Gallastegi, Lur
 Pagadi, Mikel
 Ladron Arana, Alberto

Perea, Rosana
 Shibli, Adania
 Garmendia, Eneko eta beste
 Agirre, Joxean

Ilargik aldatzen du aldartea eta batera kolorea
Josefa, neskame
L'Arratien taberna
Lanbroa
Lautadako mamua
Memoriaren giltza
Munduketariak
Neska baten memoria
Ni lehena!
Pleibak
Politeismo bastarta. Lau egun Angela Davisekin
Puntobobo
Puzkerren kontzertua
Uztapide eta Xalbador. Bi adiskide mugaz gaindi
Zoo
Zure gorputza zurea da

1/2/3 edizioak

Gurpilak
Mundu zitalaren kontra

2/3 edizioak

Fisika eta Kimika 4. DBH
Itzulerak
Luaren itzala
Matematika A 4. DBH
Sam iletsua eta marmelada likatsua

2/3/4 edizioak

Maitasun kapitala

3/4 edizioak

Fisika eta Kimika 3. DBH
Lima
Literatura Unibertsala 1. Batxilergoa
Matematika B 4. DBH

4/5 edizioak

7G udalekuak
Bizitza motor gainean
Euskara eta Literatura 4. DBH
Matematika 3. DBH

6/7 edizioak

Bakarka 3 (frantsesez)

8/9 edizioak

Erraiak

Titulu erreplikatuak

2 edizio

19 kamera
Aberriaren inpaseak
Arrosa koloreko bizitza!
Askatasun doimua
Bahiketa jolas-parkean
Bisita
Dena eskaini nizun

Rippin, Sally
 Melgar, Alaitz
 Martinez de Lezea, Toti
 Lizarralde, Pello
 Montoia, Xabier
 Olasagasti, Ramon
 Zubizarreta, Patxi
 Ernaux, Annie
 Tirado, Miriam
 Amuriza, Miren
 Goikoetxea, Jule
 Martin, Itxaso
 Rippin, Sally
 Aristi, Pako
 Labandibar, Goiatz
 Serrano, Lucía

Artola, Eztizen
 Begoña, Lizar

García-Serna, Julio R. eta beste
 Meabe, Miren Agur
 Andueza, John
 Colera, José eta beste
 Rippin, Sally

Jaio, Karmele

Edebé Taldea
 Gorrotxategi, Miren
 Aldekoa, Iñaki eta beste
 Colera, José eta beste

Loiola, Nerea
 Mendiguren, Xabier
 Azkue, Enara eta beste
 Colera, José eta beste

Letamendia, Juan Antonio

Sarriugarte, Danele

1/2
 1/2
 1/2
 1/2
 1/2
 1/2
 1/2

<i>Denboraren lapurrak. Hasi dadila abentura! / Ladronas del tiempo. ¡Que empiece la aventura!</i>	1/2
<i>Detaile xume bat</i>	1/2
<i>Gau beltza. Oriar jauregiko misterioa</i>	1/2
<i>Gizon barregarriak</i>	1/2
<i>Ilargik aldatzen du aldarte eta batera kolorea</i>	1/2
<i>Josefa, neskame</i>	1/2
<i>L'Arratien taberna</i>	1/2
<i>Lambroa</i>	1/2
<i>Lautadako mamua</i>	1/2
<i>Memoriaren giltza</i>	1/2
<i>Munduketariak</i>	1/2
<i>Neska baten memoria</i>	1/2
<i>Ni lehena!</i>	1/2
<i>Pleibak</i>	1/2
<i>Politeismo bastarta. Lau egun Angela Davisekin</i>	1/2
<i>Puntobobo</i>	1/2
<i>Puzkerren kontzertua</i>	1/2
<i>Uztapide eta Xalbador. Bi adiskide mugaz gaindi</i>	1/2
<i>Zoo</i>	1/2
<i>Zure gorputza zurea da</i>	1/2
<i>Fisika eta Kimika 4. DBH</i>	2/3
<i>Itzulerak</i>	2/3
<i>Luaren itzala</i>	2/3
<i>Matematika A 4. DBH</i>	2/3
<i>Sam iletsua eta marmelada likatsua</i>	2/3
<i>Fisika eta Kimika 3. DBH</i>	3/4
<i>Lima</i>	3/4
<i>Literatura Unibertsala 1. Batxilergoa</i>	3/4
<i>Matematika B 4. DBH</i>	3/4
<i>7G udalekuak</i>	4/5
<i>Bizitza motor gainea</i>	4/5
<i>Euskara eta Literatura 4. DBH</i>	4/5
<i>Matematika 3. DBH</i>	4/5
<i>Bakarka 3 (frantsesez)</i>	6/7
<i>Erraiak</i>	8/9
3 edizio	
<i>Gurpilak</i>	1/2/3
<i>Mundu zitalaren kontra</i>	1/2/3
<i>Maitasun kapitala</i>	2/3/4

Ekoizpen tematikoa

Argitaletxeen jardunaren emaitza aztertu ondoren, ekoizpen tematikoan edo edizioaren muinean sartuko gara. Izan ere, bibliografoaren ikuspegitik harago, ekoizpenaren zenbatekoa bera baino gehiago interesatu izan zaigu beti ikuspuntu soziologikoa: euskaraz zer argitaratzen den, eta argitaratzen den hori non eta nola txertatzen den euskal kulturaren.

Urteroko ekoizpena, beraz, gaika sailkatu ohi dugu, nazioartean erabili ohi diren ereduaren arabera. Eta sailkaturiko eremu bakoitzean ikuspegi ebolutiboa aplikatzen dugu, bost urteko erreferentzia bederen eduki dezagun.

Urteroko ekoizpena, beraz, gaika sailkatu ohi dugu, nazioartean erabili ohi diren ereduaren arabera. Eta sailkaturiko eremu bakoitzean ikuspegi ebolutiboa aplikatzen dugu, bost urteko erreferentzia bederen eduki dezagun.

Hona hemen zortzi gai sailak:

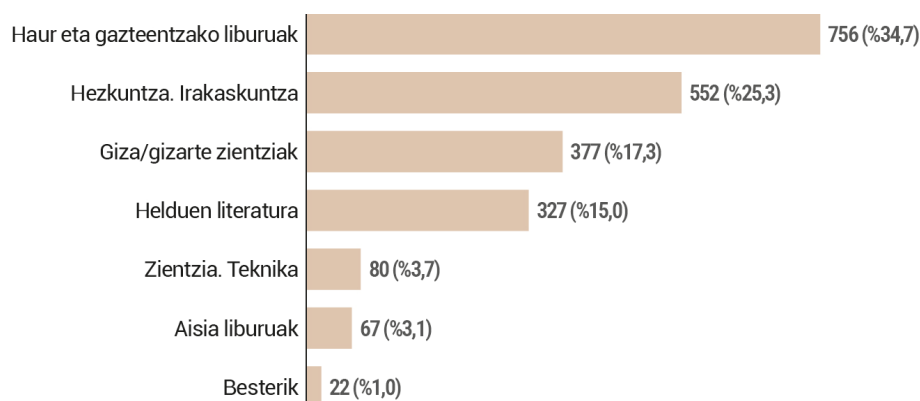
1. Hezkuntza eta irakaskuntzako liburuak.
2. Haur eta gazteentzako liburuak.
3. Giza eta gizarte zientzietako liburuak.
4. Helduen literatura.
5. Aisia liburuak.
6. Zientzia eta teknika alorreko liburuak.
7. Erlijio liburuak.
8. Orotarikoak.

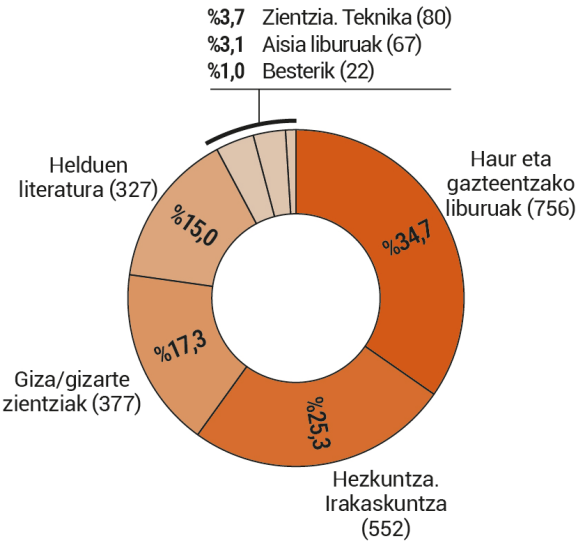
Zortzi arlo horietatik, lehenengo seiak bakarrik aztertu ohi ditugu, urterik urte ekoizpen osoaren %99 inguru biltzen baitute. 2024an ere halaxe izan da: %99 doi.

Ohikoak eta urterokoak dira gai sailkapenok, eta baita arloen hurrenkera kanonikoa ere. Aurten, ordea, berrikuntza garrantzitsu batek hautsi du ia urteroko joera: 2010, 2013, 2018 eta 2021ean bezala, haur eta gazteentzako liburuak (756 liburu, %34,7) lehen tokia kendu dio ekoizpenean hezkuntza eta irakaskuntza liburuari (552, %25,3). Baten igoerak eta bestearen jaitsiera indartsuak bi multzoen arteko aldea handia izan dadin eragin dute, gainera. Hori bai: aurten ere ikus daitekeenez, oraindik nabarmena da haur eta gazteei zuzendutako liburuaren produkzioa (%60) –kontuan hartu behar baita bi liburu multzo horiek adin tarte berera zuzentzen direla–, nahiz eta aurreko urteetan proportzio hori bi herenen inguruan mugitu den (2023an, adibidez, ekoizpen osoaren %69,3ra iritsi ziren).

Bi multzo horiek kenduta, gainerakoen itzala arinegia da: hurrengoak giza eta gizarte zientzietako liburua da (377, %17,3), eta oso gertu dator helduen literatura (327, %15). Bi multzo horiek azken urteetako ehunekoetatik gora dabiltza aurten, batik bat hezkuntza eta irakaskuntzako liburuak izan duen amiltzearen ondorioz. Askoz atzerago datoz zientzia eta teknikari buruzko liburua (80, %3,7) eta aisia liburua (67, %3,1).

Sei liburu sail horiek banan-banan arakatuko ditugu; lehen-lehenik, ordea, ikuspegi globala emanez hasiko gara. Helburu hori dute hurrengo bi grafikoek eta laukiak; bakoitzak bere modura, errealitate bera erakusten digute: urteko ekoizpen osoa balio absolutuetan eta erlatiboetan. Laukian beste erreferente bat sartu ohi dugu, 2000. urtea, mende honetako lehen urtearekiko nola gauden, zerk egin duen gora eta zerk behera adierazteko asmotan.

Gai multzoa	Zenbaki absolutuak	%	2024/2000
Haur/Gazte	757	34,7	+100,3
Hezkuntza/Irakaskuntza	552	25,3	-10,2
Giza/Gizarte zientziak	377	17,3	+27,4
Helduen literatura	327	15,0	+11,6
Zientzia/Teknika	80	3,7	-20,0
Aisia	66	3,0	+40,4
Besterik	22	1,0	-37,1

Ekoizpen tematiko sailkatura igaro aurretik, ohar bat: gai sail bakoitzean, informazioz betetako taula bat ageri da. Gaiari dagokion laburpen osoa biltzea du xede: azken bost urteotako eboluzioa kontzeptu guztietan, hala nola tituluetan, ekoizpen osoarekiko ehunekoan, urtetik urterako eboluzio alderatuan, itzulpenaren eta berrargitalpenaren urte bakoitzeko pisuan, urteko orrialde kopuru orokorrean eta liburu bakoitzaren batez besteko orrialde kopuruan.

Haur eta gazteentzako argitalpenak: 757 titulu

	2020	2021	2022	2023	2024
Haur/Gazte	668	810	734	631	757
Ekoizpenaren %	25,6	34,0	28,5	22,8	34,7
Urtetik urtera %	5,0	21,3	-9,4	-14,0	20,0
Itzulpenen % (1. edizioan)	63,8	65,0	60,5	60,8	68,9
Berrargitalpenen %	39,2	32,6	31,7	32,5	28,7
Orrialde kopurua	44.577	47.547	45.104	41.397	49.942
Orrialde kopurua liburuko	66,7	58,7	61,4	65,6	66,0

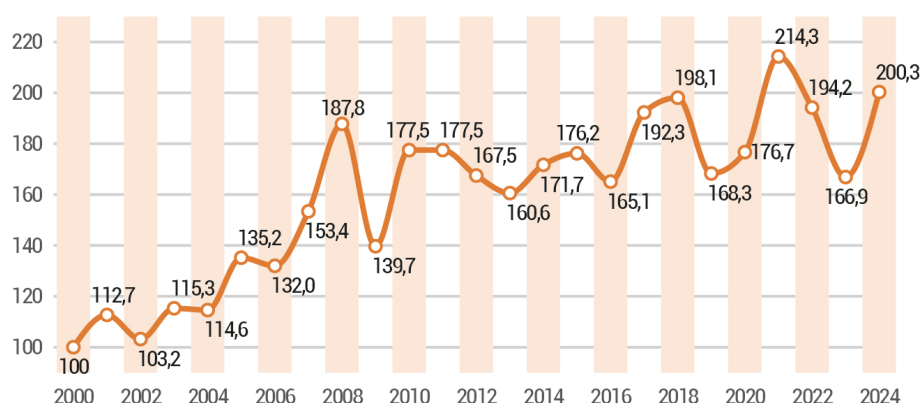
Arestian aipatutakoari helduko diogu berriro: liburu mota honek –2010, 2013, 2018 eta 2021ean bezala, bestalde– aurrea hartu dio normalean lehen tokian egon ohi den hezkuntza eta irakaskuntzako liburuari. Arrazoi bat multzo honen beraren igoera izan da, noski: aurreko urtetik 126 titulu irabazi ditu, eta 12 puntuko igoera izan du ekoizpenaren ehuneko orokorrean. 2021eko kopurutan dago aurten ere, ehunekoan bereziki. Baina arrazoi nagusia, aipatu dugunez, hezkuntza eta irakaskuntzako liburuaren amiltzea izan da; horrek hain behera egin ez balu, haur eta gazteentzako liburuak bere ohiko bigarren lekuan jarraituko luke.

Liburu mota honen indarra bigarren handiena da mende honetako ekoizpenaren baitan, 2021ekoaren ondoren: 2000. urteko titulu kopurua bikoiztu egin du, hain zuzen ere.

Aurreko urteetan bezala, sail honetako ia liburu guztiak analogikoan argitaratu dira (709 titulu, %93,7), eta 48 bakarrik digitalean (%6,3).

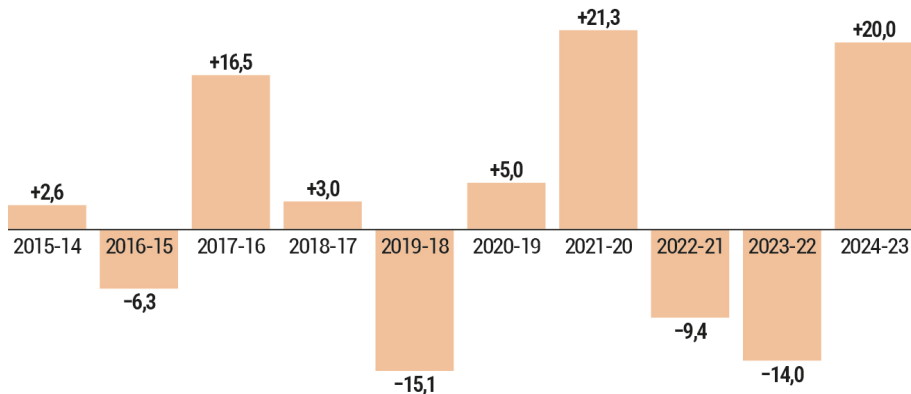
Liburu mota honetan beti izan da azpimarragarria itzulpenaren pisua, arrazoi bat baino gehiago tarteko; 2024an ere halaxe izan da, %68,9, azken bost urteotako handiena. Berrargitalpenak, berriz, behera egin du azken urteekin alderatuta, %28,7raino jaitsiz. Liburu mota honen izaera eta helmuga kontuan izanda, jaitsiera hori ez da, gure ustez, albiste ona.

Haur eta gazte liburuaren eboluzio lerroa

Eboluzioaren lerroan berrets daitekeenez, mende honetako 2021eko gailurrera hurbildu da 2024an liburu mota hau: 2000ko erreferentzia bikoiztu du.

Haur eta gazte liburuen eboluzioaren indizea

Eboluzioaren indizeak 2023ko kopuruarekiko hogeituneko gutxitzeak islatzen du. Bi urteko beherakadaren ondoren etorri da aurtengoa, 2021eko neurritara hurbilduz.

Hezkuntza eta irakaskuntza: 552 titulu

	2020	2021	2022	2023	2024
Hezkuntza/Irakaskuntza	1.109	595	915	1.286	552
Ekoizpenaren %	42,5	25,0	35,5	46,4	25,3
Urtetik urtera %	30,5	-46,3	53,8	40,5	-57,1
Itzulpenen % (1. edizioan)	25,8	39,3	24,2	23,6	29,9
Berrargitalpenen %	27,4	48,2	32,7	22,1	42,4
Orrialde kopurua	78.437	66.265	94.732	89.019	54.821
Orrialde kopurua liburuko	70,7	114,4	103,5	69,2	99,3

2024ko ustekabe nagusia hau da: liburu mota honen erorketa bortitza. 2023ko 1.286 liburuetatik aurtengo 552 soilera pasatu gara, urte bakarrean 734 titulu galduz (%57ko jaitsieraz hitz egiten ari gara); izan ere, mende honetako bigarren kopuru txikiena da. Ondorioz, urteko ekoizpenean ere pisu handia galdu du, ia inoiz ezagutu gabeko %25,3 eskasean geratu baita.

Hala eta guztiz ere, hasierako ustekabeari hartu diogu neurria, lehen ikusi dugunez: beherakada hori kanpoko argitaletxe komertzial nagusiei atxiki dakieke bete-betean. Izan ere, Edelvives-Ibaizabalek, Santillana-Zubiak eta Anaya-Haritzak, hiruror artean, 2023an baino 602 liburu gutxiago argitaratu dituzte. Eta urte horretan kanpoko argitaletxeek beren ekoizpenaren %83 hezkuntza eta irakaskuntza liburura bideratu zutela kontuan hartzen badugu... Ez dago askoz gehiago ikertu beharrik!

Gainerako parametroetan ere –analogikoa/digitala, itzulpenak eta berrargitalpenak– eragin zuzena du horrek guztiak.

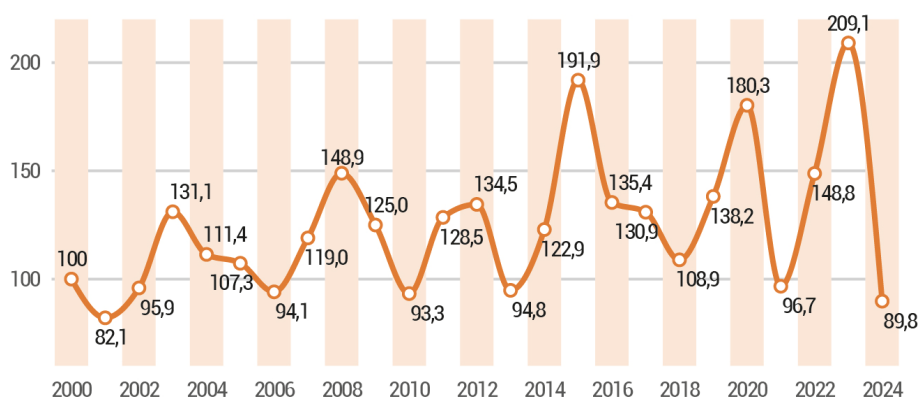
Galeraren zatirik handiena liburu digitalean izan da, gainera: Edelvives-Ibaizabalek, Santillana-Zubiak eta Anaya-Haritzak 2023an baino 535 testuliburu digital gutxiago argitaratu dituzte (bereziki azpimarragarria da Santillana-Zubiaren kasua: 2023an 425 argitaratzetik 2024an 24 bakarrik argitaratzera pasatu da).

Hezkuntza eta irakaskuntzako liburuaren ekoizpena ez ezik liburugintza osoarena guztiz baldintzatu duen datuaz ari gara, beraz: hiru argitaletxe horien jardunbideak urtearen irudi osoa desorekatu du.

Itzulpenaren pisua %29,9ra igo da: azken bi urteotako datuetatik gora, baina 2021eko neurrira iritsi gabe. Kopuru horrek izango du zerikusirik argitaletxe batzuetan itzulua edo birmoldatua izan dena nobedade modura aurkezteko egin ohi den ahaleginarekin. Itzulpenaren igoera, hain zuzen, argitaletxe horien jaitsierak ekarri duelakoan gaude.

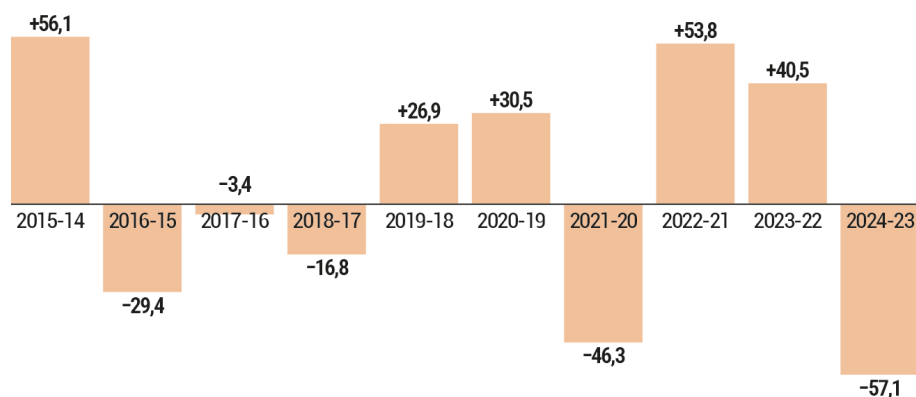
Eta berdin berrargitalpen mailari dagokionez ere, %42,4ra igo baita. 2021eko %48,2 hartatik, herenetik behera jaitsita zegoen, eta asko igo da berriro. Hain zuzen ere, ia berrargitalpenik egiten edo aitortzen ez dutenek ekoizpena jaitsi dutenean.

Irakaskuntzaren eboluzio lerroa

Eboluzioaren lerroak oso gordin erakusten du amiltzea sekulakoa izan dela: mende honetako bigarren daturik baxuena da, 2001ekoaren ondoren.

Irakaskuntzaren eboluzioaren indizea

Azken bi urteetan igoera bortitzak izan ondoren, 2023tik 57 puntu erorita, ekoizpena erdira jaitsi da. Ez da urte bakarrean halako beherakadarik ezagutu.

Barne sailkapena

Didaktika. Pedagogia. Orientabideak. Hezkuntzaren antolakuntza	8,3
Eskolaurrea. Haur eskola	5,6
Lehen Hezkuntza.....	7,7
Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza.....	42,1
Besterik	6,3

Barne sailkapenean, argi ikusten da aurten ere LH eta DBHko testuliburuak direla, beti bezala, sail hornituenak, baina berezitasun esanguratsu batekin aurten: lehen aldiz, DBHkoek LHkoak gainditu dituzte kopuruz. Bien artean %79,8 batu dute, aurreko urteetako %90 ingurutik beheraxeago.

<i>Urtea</i>	<i>LH</i>	<i>DBH</i>
2019	78,0	15,7
2020	55,6	33,0
2021	55,8	35,6
2022	53,4	42,1
2023	54,8	44,3
2024	37,7	42,1

Aurreko taulan, bien balioak sei urteko perspektiban bildu ditugu.

LHko zein DBHko liburuek, ikuspegi diakroniko horretatik, biek egin dute behera. LHkoek azken sei urteetako proportzio apalena erdietsi dute; DBHkoek, aldiz, azken bi urteetako goranzko bideari eutsi diote.

Giza eta gizarte zientziak: 377 titulu

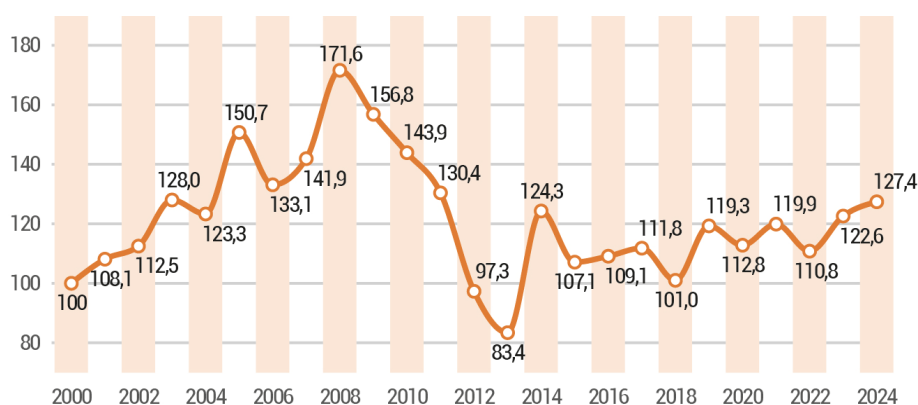
	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Giza/Gizarte</i>	334	355	328	363	377
Ekoizpenaren %	12,8	14,9	12,7	13,1	17,3
Urtetik urtera %	-5,4	6,3	-7,6	10,7	3,9
Itzulpenen % (1. edizioan)	26,1	33,0	31,8	25,7	27,8
Berrargitalpenen %	6,0	7,0	7,9	6,6	6,6
Orrialde kopurua	51.831	64.874	53.928	59.998	59.717
Orrialde kopurua liburuko	155,2	182,7	164,4	165,3	158,4

Giza eta gizarte zientzietako liburua dator ohikoa zaion hirugarren lekuan: helduen literaturaren aurretik eta haur eta gazteentzako bi liburu moten ondoren.

2023ko antzeko kopuru absolutuarekin dator aurtengoan ere, aletxo batzuk irabazi dituen arren: alor honetako sail guztietarako 377 titulu argitaratu dira, baina, ekoizpen orokorraren beherakada dela-eta, horren baitan dagokion ehunekoak lau puntu egin du gora: %13,1etik %17,3ra. Azken urte batzuetako ehunekorik altuena da; ez behar bezainbestekoa, baina, tira, bada zerbait.

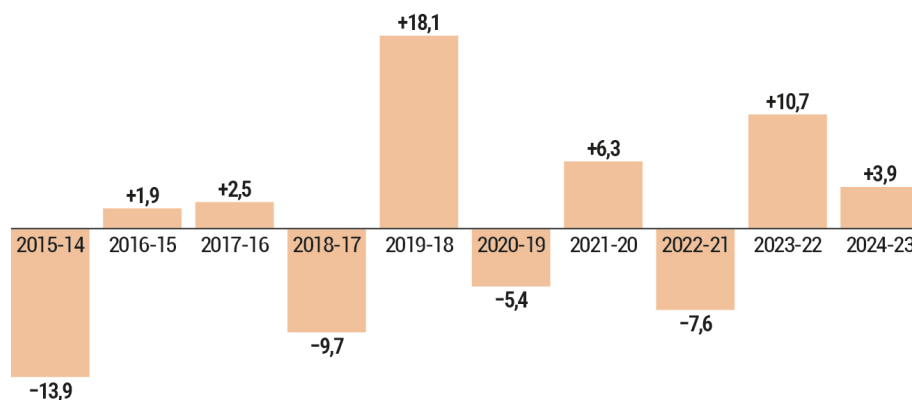
Analogikoaren zein digitalaren kopuruak ez dira askorik aldatu: zehazki, liburu analogikoa %80,6 da (304 titulu), eta digitala, %19,4 (73).

Itzulpenaren pisua laurdenaren bueltan geratu da berriro, iazko antzera: bi puntu igo da, %25,7tik %27,8ra. Baina, hala eta guztiz ere, berrargitalpen kopurua oso-oso ahula da (%6,6). Urtero ia titulu guztiak berriak dira: liburu mota honek ez du lortzen errorik sakontzerik gure liburugintzan. Eta tamalgarria da, multzo honek biltzen dituen gai eremu guztiak zein eta zenbat diren aintzat hartzen badugu: filosofiatik hasi eta geografia edo historiaino, soziologia, etnologia, politika, ekonomia edo hizkuntzalaritzatik barrena. Gure porrotaren sintomaz hitz egin genezake: euskal liburuaren gure kontsumoa guztiz diglosikoa da, desorekatua, sakontasun gutxikoa, alor batzuetara mugatua.

Giza eta gizarte liburuaren eboluzio lerroa

2011tik honako kopuru altuena erdietsi du 2024an. Hala ere, lehen esan dugun bezala, kultur ekosistema osasuntsuago batek eskatuko lukeen neurritik oso urrun. Ikusiko dugu, dena den, azken bi urteotako goranzko joera arinarekin zer gertatzen den datozen urteetan.

Giza eta gizarte liburuaren eboluzioaren indizea

2023tik 3,9 puntu gora egin du. Giza eta gizarte zientzietako liburuak ekoizpen osoaren %17tik gora egin du, aspaldiko partez. Xumeegi oraindik, gure ustez... Ea hurrengo urteak zer dakarren.

Barne sailkapena

Filosofia. Psikologia.....	6,4
Soziologia. Estatistika. Politika. Ekonomia.....	26,4
Zuzenbidea. Administrazioa	10,3
Etnologia. Etnografia.....	5,3
Artea. Hirigintza	22,5
Filologia. Hizkuntzalaritza.....	11,9
Geografia. Historia	17,2

Zerrenda horrek argi uzten du giza eta gizarte zientzietako liburuak bere baitan biltzen duen gaitegi zabala. Eta, hori guztia elikatzeko, 377 titulu besterik ez!

Azpiatalen proportzioak ez dira modu aipagarrian aldatu azken urteotan. Argi daukaguna da gai guztiek beharko luketela pisu handiagoa izan, liburugintza osasuntsuagoa izango bagenu. Baina horrelakoxea da gure kulturaren eta liburugintzaren argazkia.

Helduen literatura: 327 titulu

	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Helduen literatura</i>	305	339	351	257	327
Ekoizpenaren %	11,7	14,2	13,6	9,3	15,0
Urtetik urtera %	-3,8	11,1	3,5	-26,8	27,2
Itzulpenen % (1. edizioan)	20,9	25,2	26,1	25,4	34,0
Berrargitalpenen %	30,8	31,0	26,8	28,0	25,4
Orrialde kopurua	48.377	55.398	55.266	38.858	45.145
Orrialde kopurua liburuko	158,6	163,4	157,5	151,2	138,1

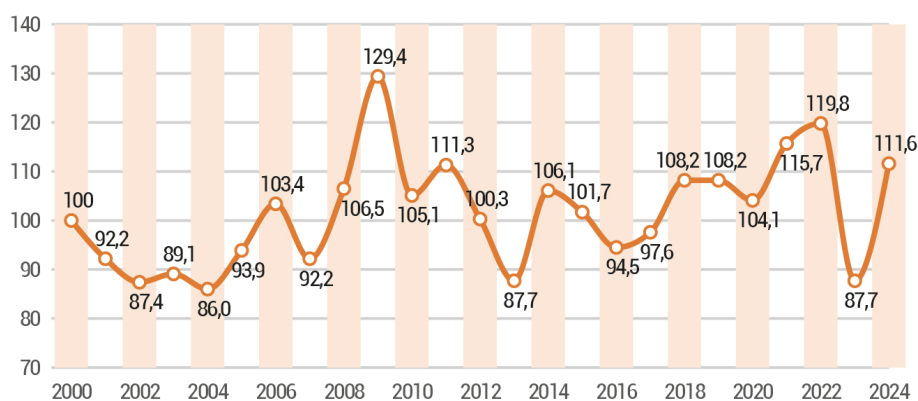
Helduen literaturak, kopuru absolutuan, igoera esanguratsua izan du: 2023an baino 70 titulu gehiago, %27,2 gora. Jakina, ekoizpen osoarekiko ehunekoan ere isla izan du gorakada horrek: 5,7 puntu igo da, azken hamarkadako proportziorik altuena erdietsiz.

Bada datu aipagarri bat: orain arte, komiki formatua duten liburuak aisia liburuaren multzoan kokatu izan ditugu. Aurten, ordea, lehen aldiz, komiki liburu horietako batzuk helduen literaturaren multzo honetara bideratu ditugu: 2024ko 39 titulu etorri dira, zehazki, birkokapen horretan. Helduen literaturaren igoeraz hitz egiterakoan, horrenbestez, komeni da datu hori aintzat hartzea, bai aurten, bai aurrerantzean.

269 titulu argitaratu dira analogikoan (%82,3), 2023an baino 59 gehiago: hots, liburu mota honen igoera ia osoa paperezko ekoizpenak ekarri du. Digitala ere igo da, baina ez hainbeste: 58 titulu kaleratu dira (%17,7), 2023an baino 11 gehiago. Iazko neurri bertsuetan geratu da analogiko/digital proportzioa.

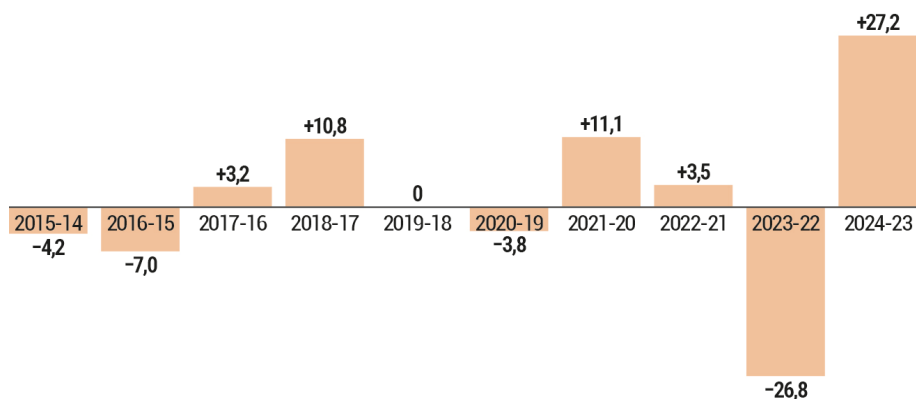
Nobedadeen artean, itzulitakoak diren literatur liburuak %34 izan dira; izan ere, azken urteetako proportzio altuena erdietsi dute, dezenteko aldeaz, gainera.

Berrargitalpenaren neurria, aldiz, apaldu egin da, laurdena doi-doi gaindituz (%25,4, 83 titulu). Ez da, gure ustez, albisterik onena, berrargitalpenak gehitzea beti iruditu izan baitzaigu ekoizpen eta kontsumo osasuntsuagoaren adierazle.

Literaturaren eboluzio lerroa

Kopuru absolutuan, 2023ko beherakadari buelta eman zaion arren, ez du lortu 2021eko eta 2022ko neurriak gainditzea.

Literaturaren eboluzioaren indizea

Esan litekeen gauzarik positiboena da hamarkada osoko gorakadarik handiena izan duela 2024an.

Generoka

Eleberria. Ipuina.....	60,2
Olerkia	15,6
Antzerkia	4,3
Herri literatura. Bertsoa.....	0,6
Miszelanea. Kronika. Saioa.....	17,1
Literatur teoria eta kritika	2,1

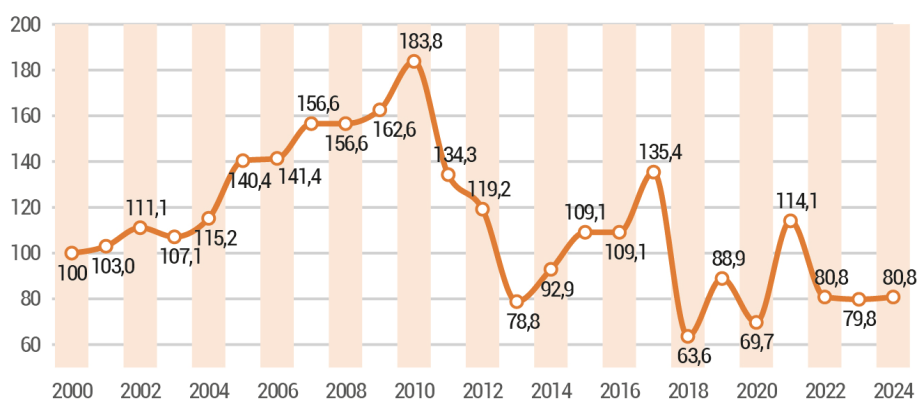
Generoari begira, ez da aldaketa handirik sumatzen urteroko banaketarekiko: aurtan ere narratibaren nagusitasuna nabarmentzen da (%60,2), gainerako generoetatik urrun. Olerkiak, bere aldetik, bi puntu galdu ditu 2023tik.

Zientzia eta teknika: 80 titulu

	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Zientzia/Teknika</i>	69	113	80	79	80
Ekoizpenaren %	2,6	4,7	3,1	2,8	3,7
Urtetik urtera %	-21,6	63,8	-29,2	-1,3	1,3
Itzulpenen % (1. edizioan)	11,8	13,8	12,0	10,7	19,0
Berrargitalpenen %	1,4	3,5	6,3	5,1	1,3
Orrialde kopurua	6.983	10.761	6.659	9.112	8.155
Orrialde kopurua liburuko	101,2	95,2	83,2	115,3	101,9

Zientzia zehatzak. Natur zientziak.....	35,0
Medikuntza	36,3
Ingeniaritza. Teknologia	13,7
Zientzia eta teknika aplikatuak. Industria.....	15,0

Zientzia eta teknika alorreko liburuak 2022ko eta 2023ko emaitza kaskarrak errepikatu ditu 2024an ere: harrigarria badirudi ere, mende hasierako neurritik 20 puntu behera dabil. Iaz esandakoa errepikatzea baizik ez zaigu geratzen: nola uler liteke mende honetako lehen hamarkadako urte guztietan 2024an baino zientzia eta teknikako liburu gehiago ekoiztea? Euskal liburugintzaren eta euskalgintzaren beraren ahuleziaren beste adibide baten aurrean gaude, zalantza izpirik gabe.

Zientzia eta teknikaren eboluzio lerroa

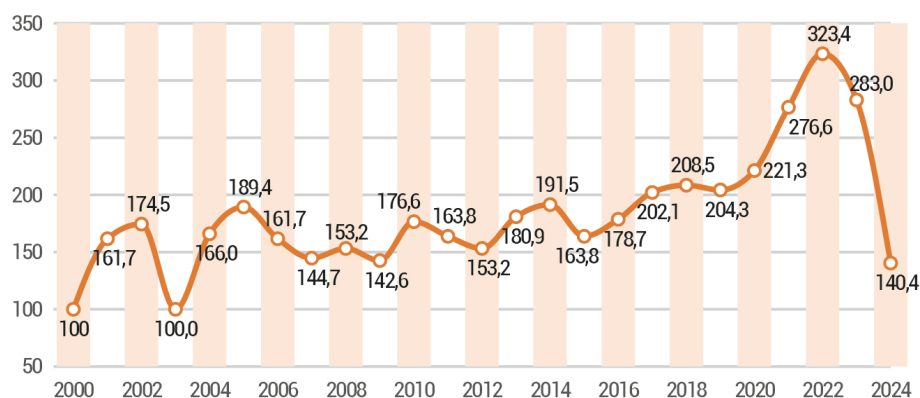
Eboluzioaren lerroan ezin hobeto islatzen da liburu mota honen egoera kezkarria. Urtea joan urtea etorri, salbuespenen bat salbuespen, ez du gorantz egiteko imintzio txikienik ere egiten.

Aisia liburuak: 66 titulu

	2020	2021	2022	2023	2024
<i>Aisia</i>	104	130	152	133	66
Ekoizpenaren %	4,0	5,5	5,9	4,8	3,0
Urtetik urtera %	8,3	25,0	16,9	-12,5	-50,4
Itzulpenen % (1. edizioan)	57,1	57,6	60,4	54,4	38,5
Berrargitalpenen %	12,5	9,2	11,8	14,3	1,5
Orrialde kopurua	10.940	13.184	15.493	14.612	9.362
Orrialde kopurua liburuko	105,2	101,4	101,9	109,9	141,8

Musika.....	21,2
Argazkia	30,4
Jolasa. Jokoa. Kirola	4,5
Ikuskizunak (antzerkia, zinema...)	43,9

Aisiako liburuak 2023ko 133 titulutik 66ra jaitsi da 2024an. Orain arte liburu mota honetan sailkatzen genituen komiki formatuko liburuen birkokapenak, lehen aipatu dugunez, erabateko eragina du jaitsiera horretan: 2024ko 91 tituluri buruz ari gara (horietatik, 52 haur eta gazteentzako liburuetara eraman ditugu, eta gainerako 39ak, helduen literaturara). Horiek aintzat hartuko bagenitu, 2022ko kopuruaren neurriari helduko lioke. Birmoldaketa hori gorabehera, urtero dioguna errepika dezakegu orain ere: aisiako liburuak ekoizpen orokorrean pisu txikia du, baina garrantzi handia du gizarte modernoan. Tamalez, modernitatearen ikurretako bat den aisiak euskaraz ez du ekoizle zein irakurleen artean erakarpen handirik sortzen, antza denez. Diglosiaren beste seinale bat: liburu mota hau ere erdaraz kontsumitzen dugu.

Aisia liburuaren eboluzio lerroa

Aurtengo birmoldaketak liburu mota honen neurria guztiz baldintzatu duenez, ez gara ur handitan sartuta balorazioa egiterakoan. Ikusiko dugu, hurrengo urtetik aurrera, zer gertatzen den.

2024ko liburuak: gai sailkapena

Sailak	Zenb. abs.	%
0. OROTARIKOAK	785	36,0
— Zientzia eta kulturaren oinarri orokorrak. Bibliografia. Katalogoak.		
Bibliotekonomia. Entziklopediak. Kazetaritza. Museoak	28	1,3
— Haur eta gazteentzako argitalpenak	757	34,7
1. FILOSOFIA	24	1,1
— Metafisika. Ontologia. Estetika. Filosofia sistemak. Psikologia. Logika. Etika	24	1,1
2. ERLIJIOA. TEOLOGIA	5	0,2
— Berezko teologia. Biblia. Kristologia. Mariologia. Teologia morala. Liturgia.		
Pastoral teologia. Eliza. Kristauez besteko erlijioak	5	0,2
3. GIZARTE ZIENTZIAK	713	32,7
— Soziologia. Estatistika. Demografia. Politika. Ekonomia. Zuzenbidea.		
Herri administrazioa. Gizarte laguntza. Etnologia	161	7,4
— Hezkuntza. Irakaskuntza. Heziketa. Pedagogia	552	25,3
5. ZIENTZIA ZEHATZAK ETA ZIENTZIA NATURALAK	26	1,2
— Matematikak. Astronomia. Fisika. Kimika. Geologia. Meteorologia.		
Paleontologia. Biologia. Botanika. Zoologia	26	1,2
6. ZIENTZIA APLIKATUAK. MEDIKUNTZA. TEKNIKA	49	2,2
— Medikuntza. Ingeniaritza. Teknika. Nekazaritza. Basogintza. Zooteknia.		
Etxeko ekonomia. Industria. Zenbait industria eta lanbide. Eraikuntza.		
Sukaldaritza	49	2,2
7. ARTEA. JOLASAK. KIROLAK	148	6,8
— Artea. Estetika. Hirigintza. Arkitektura. Eskultura. Marrazketa.		
Margogintza. Argazkigintza. Musika	119	5,5
— Jostaldiak. Ikuskizunak. Jolas eta jokoak. Kirolak	29	1,3
8. FILOLOGIA. LITERATURA	366	16,8
— Hizkuntzalaritza. Filologia	39	1,8
— Literatura. Literatur generoak	327	15,0
9. BIOGRAFIA. HISTORIA. GEOGRAFIA	65	3,0
— Biografiak	39	1,8
— Historia. Geografia	26	1,2
GUZTIRA	2.181	100,0